

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА
РОЗРОБКА НАПРЯМКІВ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ**

(на матеріалах Товариства з додатковою відповідальністю «Чернівецький
хімічний завод», м. Чернівці)

Студента 2 курсу, 702 групи
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінансовий моніторинг
та податковий менеджмент»

Козара
Михайла
Дмитровича

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Рилєєв
Сергій
Володимирович

В.о. завідувача кафедри
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

Чернівці 2025

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента Козара Михайла Дмитровича

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Тема роботи: Оцінка фінансового стану підприємства та розробка напрямків його покращення

Анотація

У кваліфікаційній роботі обґрунтуванні теоретичні та практичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства в системі інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на ТДВ "Чернівецький хімзавод". У першому розділі розкрита економічна сутність категорії «фінансовий стан», критерії його оцінки та прогнозування. У другому розділі проведена оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності, фінансового стану, ймовірності настання кризових фінансових явищ на ТДВ "Чернівецький хімзавод". Третій розділ присвячено удосконаленню методики прогнозування фінансового стану підприємств в цілому, а також з використанням математичного моделювання.

Кваліфікаційна робота викладена на 91 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, платоспроможність, рентабельність, діагностика банкрутства, прогнозування, моделювання.

The summary

The qualification work substantiates the theoretical and practical aspects of assessing the financial condition of an enterprise in the system of information and analytical support for making management decisions at the ALC «Chernivtsi Khimichnyi Zavod». The first section reveals the economic essence of the category "financial condition", the criteria for its assessment and forecasting. The second section assesses the effectiveness of financial and economic activities, financial condition, and the likelihood of financial crisis events at the ALC «Chernivtsi Khimichnyi Zavod». The third section is devoted to improving the methodology for forecasting the financial condition of enterprises as a whole, as well as using mathematical modeling.

The qualification work is presented on 91 pages of computer text. It consists of an introduction, three sections, conclusions and proposals, a list of sources used and appendices.

Keywords: financial condition, financial stability, solvency, profitability, bankruptcy diagnostics, forecasting, modelling.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність категорії «фінансовий стан» та критерії його оцінки	7
1.2. Методи прогнозування фінансового стану підприємства	12
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	23
2.1. Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства	23
2.2. Аналіз фінансово стану підприємства	32
2.3. Прогнозування фінансового стану на основі моделей банкрутства	39
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	44
3.1. Удосконалення методики прогнозування фінансового стану підприємства	44
3.2. Математичне моделювання оцінки фінансового стану підприємства	49
Висновки до розділу 3	55
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в умовах військової агресії з боку РФ і запровадження воєнного стану, не лише успішна робота, але виживання підприємства потребує постійного вдосконалення ключових характеристик операційної, фінансової та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

У цьому контексті важливу роль відіграє комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, який дозволяє своєчасно діагностувати фінансовий стан та визначити комплекс заходів щодо його зміцнення. Необхідність передбачення змін фінансового стану та ефективності функціонування підприємства актуалізує роль прогнозування, що дозволяє знизити рівень невизначеності та ризику, підвищити результативність системи управління суб'єктом господарювання тощо.

Крім цього, моделювання бізнес-процесів на сьогоднішній день є одним з найпотужніших інструментів, який дозволяє виявити внутрішньогосподарські резерви підвищення ефективності функціонування та розвитку підприємства.

Моделювання фінансового стану полягає в розробці альтернативних ситуацій для розвитку підприємства на основі аналізу його фінансового стану. Якісні характеристики моделей, розроблені в процесі фінансового моделювання, залежать від результатів діагностики фінансового стану підприємства, проведеного на основі фінансової звітності.

Значний вклад у дослідження в сфері діагностики, моделювання та прогнозування фінансового стану підприємств внесли вітчизняні та зарубіжні науковці: І.О. Бланк, Є.В. Мних, Н.С. Барабаш, Т.М. Ковальчук, Т.Д. Косова, А.М. Поддєрьогін, І.Д. Фаріон, Г.В. Савицька, О.О. Шеремет, О.М. Ковалюк, І.В. Кривов'язюк, В.О. Мец, В.О. Подольська, О.В. Яриш, Є.В. Брігхем, Р.В. Гамм та Х.Р. Паркшеян, Д. Стоун, К. Хитчинг, П. Уілсон тощо.

Незважаючи на вагомий доробок зазначених дослідників, сучасні

умови господарювання, які характеризуються значною нестабільністю внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єктів господарювання, вимагають удосконалення теоретико-методичних та організаційно-практичних підходів до оцінки, прогнозування та моделювання як власного фінансового стану, так і контрагентів й конкурентів підприємства.

Потреба у вирішенні зазначених питань зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи, визначила її актуальність, спрямування та структуру дослідження.

Метою дослідження виступає узагальнення теоретичних, методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення методики прогнозування та моделювання фінансового стану підприємства в сучасних умовах невизначеності та ризику.

У системі реалізації мети дослідження передбачено вирішення наступних **завдань**:

- дослідити через призму поглядів науковців сутність категорії «фінансовий стан» та узагальнити організаційно-інформаційні засади його аналізу;
- узагальнити методи прогнозування фінансового стану підприємства, визначити їх переваги та недоліки;
- проаналізувати наявність та ефективність використання фінансово-майнового потенціалу підприємства;
- дати оцінку фінансового стану підприємства з точки зору його фінансової стійкості, платоспроможності;
- визначити ймовірність настання кризових фінансових явищ через призму різноманітних зарубіжних та вітчизняних моделей потенційного банкрутства;
- на основі проведених досліджень визначити напрями щодо удосконалення методики моделювання та прогнозування фінансового стану підприємств;
- розробити систему висновків та пропозицій щодо зміцнення й збереження існуючого рівня фінансового стану в системі реалізації бізнес-стратегій підприємства.

Об'єктом дослідження виступає процес діагностики, прогнозування та моделювання фінансового стану в системі інформаційно-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком виробничого підприємства.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретико-методичних та організаційно-практичних засад фінансово аналізу, моделювання та прогнозування фінансово стану промислового підприємства.

Теоретичною і методологічною основою кваліфікаційної роботи є науковий метод пізнання та системний, комплексний, диференційований підходи до вивчення економічних процесів, фундаментальні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з питань сутності та аналітичного забезпечення аналіз, прогнозування та моделювання фінансового стану підприємства. Для реалізації поставлених у роботі завдань використовувалися такі методи та прийоми: системний підхід – при розкритті сутності поняття «фінансовий стан»; методи фінансового аналізу та прогнозування – для оцінки використання фінансово-майнового потенціалу, фінансового стану та прогнозування банкрутства підприємства; економіко-математичні методи в системі моделювання фінансового стану суб'єктів господарювання тощо.

Інформаційною базою дослідження виступили нормативно-правова база України, матеріали науково-практичних міжнародних й всеукраїнських конференцій та семінарів, праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, електронні ресурси вільного доступу, обліково-звітні та інші дані, які характеризують діяльність ТДВ «Чернівецький хімзавод» за 2022-2024 рр.

Наукова новизна одержаних результатів. За результатами виконання кваліфікаційної роботи одержані наступні результати теоретичного та практичного спрямування, яким характерні елементи наукової новизни:

- узагальнено та визначено через призму системного підходу поняття фінансовий стан суб'єктів господарювання та основні напрямки його аналізу;
- систематизовано сукупність методів прогнозування фінансового стану

суб'єктів господарювання, визначено їх переваги та недоліки, а також можливості використання у вітчизняній практиці;

- удосконалено методику прогнозування та моделювання фінансового стану на основі постановка «зворотного» завдання із зазначенням прийнятного рівня значень певної групи показників фінансового стану. Заплановані показники сформують відповідну їм структуру прогнозної фінансової звітності підприємства. У якості вихідного параметру прогнозування фінансового стану прийнята величина власного капіталу, залежно від якої прогнозуються інші статті бухгалтерського балансу.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані та обґрунтовані у результаті проведених досліджень теоретичні положення та розроблені практичні рекомендації доповнюють теорію і практику аналізу, моделювання та прогнозування фінансового стану підприємства в системі обґрунтування управлінських рішень.

Апробація результатів дослідження. За результатами досліджень опубліковано працю загальним обсягом 0,8 друк. арк. [18].

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Кваліфікаційна робота виконана на 91 сторінках друкованого тексту. Робота містить 27 таблиць, 13 рисунків. Список використаних джерел налічує 72 найменування на 9 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «фінансовий стан» та критерії його оцінки

Сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, перед підприємствами стоїть завдання щодо виживання та зміцнення фінансового стану, що забезпечить спроможність швидкої адаптації до умов господарювання, що блискавично змінюються.

Для кращого розуміння проблеми управління підприємством необхідно розширити термінологічний кругозір у сфері трактування поняття «фінансовий стан».

Серед науковців відсутня єдина точка зору з питання тлумачення поняття «фінансовий стан» (табл. А1).

Аналіз трактувань поняття «фінансовий стан» (табл. А1) показав, що найчастіше його пов'язують із наявністю, розміщенням та використанням фінансових ресурсів. Крім цього, виділяють такі критеріальні ознаки як плато-, конкуренто- та кредитоспроможність, фінансова стійкість, взаємовідносини з контрагентами, наявність та ефективність використання фінансово-майнового потенціалу (показники рентабельності й ділової активності).

Узагальнюючи різні трактування, можна сформулювати наступне визначення: фінансовий стан – це інтегральна характеристика підприємства, яка формується під впливом наявності, розміщення та використання фінансово-майнового потенціалу і деталізується в розрізі фінансової стійкості, плато-, кредитоспроможності тощо.

Різноманіття трактувань досліджуваної економічної категорії різними науковцями відбивається на напрямках й структурі діагностики фінансового

стану (табл. А2).

Найчастіше у працях дослідників зустрічаються такі напрямки діагностики фінансового стану (табл. А2): платоспроможності; ліквідності; фінансової стійкості (незалежності, стабільності); складу, структури майна та джерел його формування; ділової активності, рентабельності (прибутковості, доходності); конкурентоспроможності тощо. Зазначена спрямованість є основою в системі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання.

Рідше в системі діагностики фінансового стану зустрічаються такі елементи як оцінка: ймовірності настання банкрутства; інвестиційної привабливості; стійкого розвитку бізнесу тощо. Зазначені напрями доповнюють оцінку фінансового стану відповідно до цільової установки: прогнозування, вибір об'єкту інвестування тощо.

Зазначимо, що зміст діагностики фінансового стану підприємства в значній мірі визначається такими параметрами, як:

- територіальні особливості функціонування суб'єкта господарювання (зокрема функціонування підприємства у вільній економічній зоні);
- галузева приналежність та види економічної діяльності (КВЕД-2010);
- форма власності (особливо для підприємств державної та комунальної форми власності);
- тип ринку (монополія, олігополія, монополістична конкуренція, чиста або досконала конкуренція);
- розмір підприємства (мікро-, мале, середнє та велике), що безпосередньо визначає склад фінансової звітності, порядок її оприлюднення та складання (за національними або міжнародними стандартами фінансової звітності);
- сфера економічних інтересів того чи іншого користувача (суб'єкта аналізу) аналітичної інформації.

Різноманіття поглядів науковців-дослідників щодо тлумачення змісту поняття «фінансовий стан» проявляються у відсутності єдиного підходу щодо таких часткових характеристик як: фінансова стійкість,

платоспроможність, ліквідність тощо (а також системи коефіцієнтів та їх оптимальних значень, які розраховуються при проведенні аналізу).

Важливого значення в системі діагностики фінансового стану підприємства виступає побудова організаційно-інформаційної моделі, основними складовими елементами якої є: мета, завдання, об'єкти, суб'єкти, інформаційна база, система показників, способи узагальнення та реалізації результатів аналізу.

Мета діагностики фінансового стану підприємства полягає у оптимізації складу й структури майнових та фінансових ресурсів, яка забезпечила підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності, фінансову стійкість, платоспроможність та зміцнення конкурентних позицій на ринку (рис. 1.1).

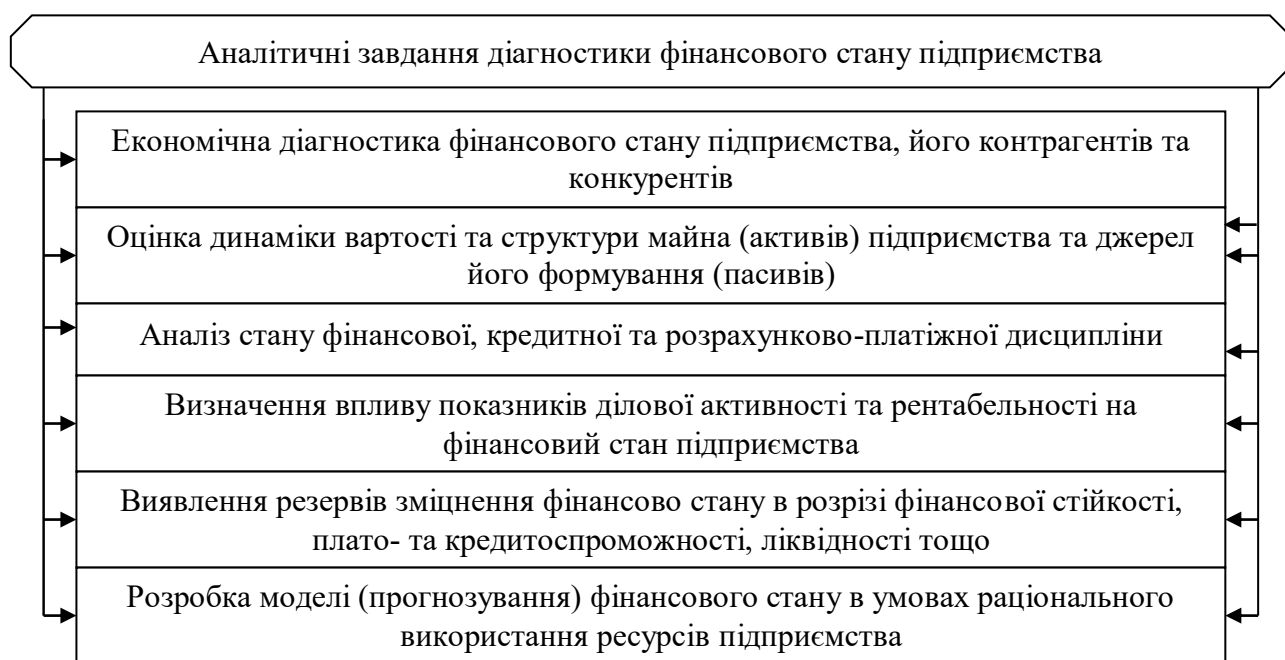

Рис. 1.1. Деталізація мети діагностики фінансового стану підприємства
[8, с. 220; 9, с. 97; 15, с. 97; 25-35; 24; 51; 53; 55-61; 66; 72]

Завдання діагностики (аналізу) фінансового стану деталізують його мету в розрізі об'єктів, а також суб'єктів.

Об'єктами виступають активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати, фінансові результати, рух грошових коштів, плато- та кредитоспроможність, фінансова стійкість, система факторів тощо.

Суб'єкти аналізу фінансового стану наведено в табл. А3.

Інформаційна база внутрішнього аналізу включає у себе облікові джерела (звітність: фінансову, управлінську, статистичну, оперативну, податкову), планову інформацію (бізнес-план, фінансовий план, кошторис витрат тощо) та позаоблікові дані.

Оскільки внутрішня інформація підприємства є у більшості випадків є комерційною таємницею, то розглянемо більш детально інформаційну місткість публічної фінансової звітності в сит емці оцінки фінансового стану та ефективності господарювання (табл. А4).

Послідовність проведення аналізу фінансового стану та ефективності господарювання підприємства наведена на рис. 1.2.

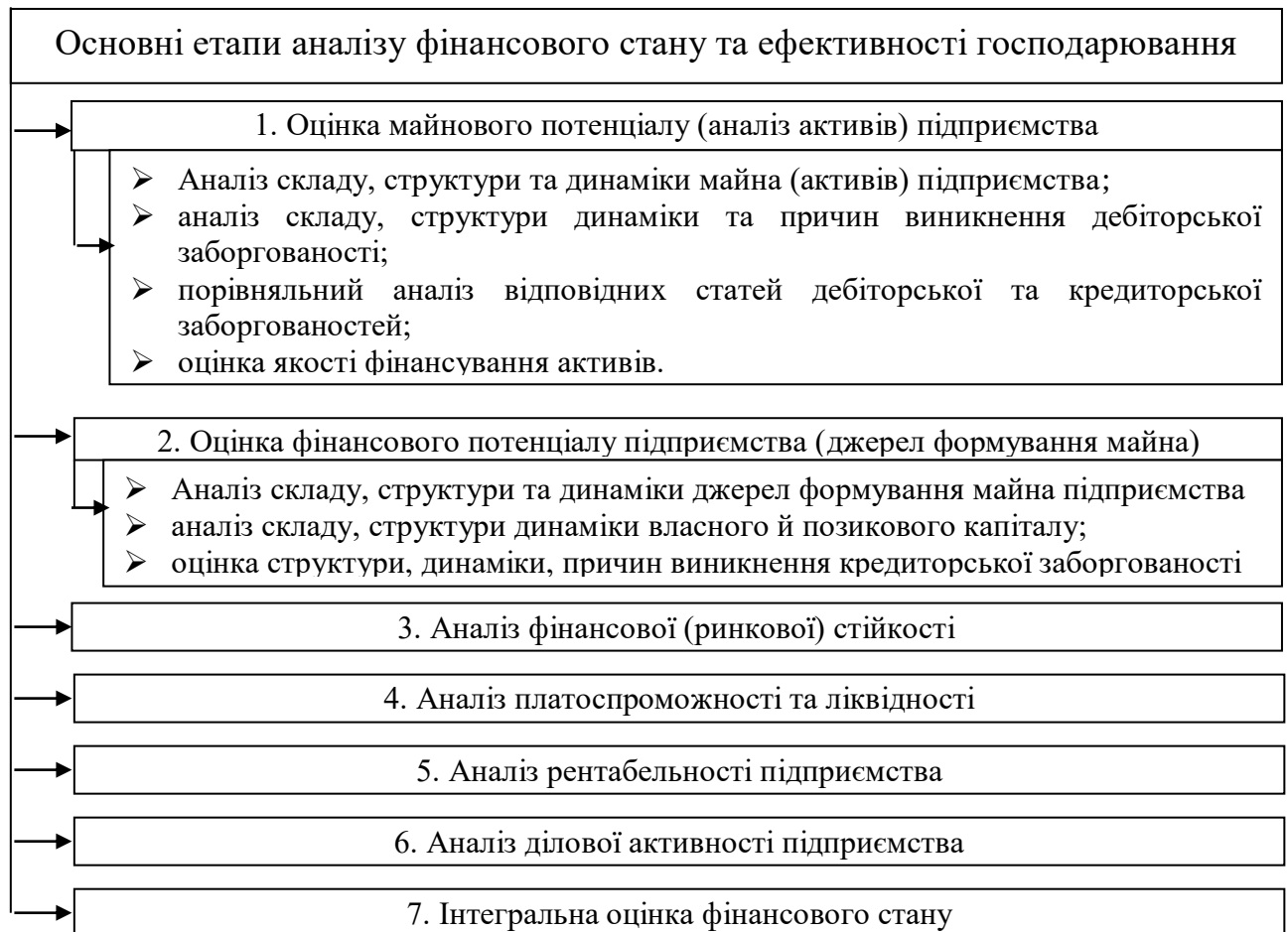

Рис. 1.2. Основні етапи діагностики фінансового стану підприємства [8, с. 220; 9, с. 97; 15, с. 97; 25-35; 24; 51; 53; 55-61; 66; 72]

Фінансовий аналіз являє собою сукупність методичних прийомів

дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, обумовлених об'єктивними та суб'єктивними чинниками, що знаходять відображення у фінансовому обліку і звітності.

«Для розв'язання окремих завдань фінансового аналізу розробляються різноманітні методики, які ґрунтуються на застосуванні спеціальних методів. Залежно від методів, що використовуються для обробки економічної інформації, розрізняють наступні напрямки аналізу фінансового стану (табл. А5)» [4, с. 29].

Система показників оцінки фінансового стану та алгоритми їх розрахунку на основі публічної фінансової звітності наведена в табл. А6.

На фінансовий стан підприємства впливають різноманітні фактори, які являються як об'єктом управління, так і об'єктом аналізу (табл. А7).

Узагальнення результатів аналізу фінансового стану включає в себе:

1. Систематизація інформації.
2. Кількісна оцінка втрачених можливостей збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства.
3. Кількісна оцінка потенційного збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства.
4. Оцінка вірогідності прогнозованих показників.
5. Розробка багатоваріантних заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства у майбутньому періоді.
6. Оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів.

Реалізація результатів фінансового стану включає в себе:

- оцінка заходів щодо збільшення економічного потенціалу та підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства з точки зору найбільшої відповідності фінансовій стратегії підприємства;
- вибір оптимального варіанту заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства;

- прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів;
- доведення прийнятого рішення до виконавців;
- забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень.

Послідовна реалізація елементів організаційно-інформаційної моделі аналізу фінансового стану фірми, забезпечує досягнення поставленої мети.

1.2. Методи прогнозування фінансового стану підприємства

В сучасних умовах господарювання фінансовий аналіз виступає одним з найбільш ефективним методом управління підприємством. Для ефективного функціонування підприємства необхідно прогнозувати майбутній стан суб'єкта господарювання з врахуванням ймовірнісних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Успішна робота підприємства потребує постійного вдосконалення головних характеристик виробничо-господарської діяльності методом розробки та впровадження більш ефективних методів управління, сучасних способів і методів ведення бізнесу, забезпечення високих кінцевих результатів. Прогнозування бізнес-процесів на сьогоднішній день є одним з найпотужніших інструментів, який дозволяє виявити резерви підвищення ефективності виробництва.

Фінансове прогнозування – процес розробки системи фінансових прогнозів, які дозволяють підприємству оптимізувати свою фінансово-господарську діяльність, обґрунтовувати складання фінансових планів та попереджувати або нівелювати негативні впливи міни бізнес-середовища підприємства в умовах невизначеності та ризику [56, с. 126].

Прогнозування фінансового стану полягає в розробці альтернативних ситуацій для розвитку компанії на основі аналізу її фінансового стану. Якісні

характеристики моделей, розроблені в процесі фінансового моделювання, залежать від результатів аналізу фінансового стану підприємства, проведеного на основі фінансової звітності.

Для успішної організації роботи щодо прогнозування фінансового стану важливо розуміти, що в основі воно мало чим відрізняється від класичного фінансово-економічного аналізу, навичками проведення якого володіє кожен кваліфікований бухгалтер. Принципова відмінність полягає лише у орієнтації аналізу у часі: якщо класичний аналіз орієнтований на обробку інформації стосовно минулих періодів, прогнозування фінансового стану має справу з майбутніми періодами. Ця відмінність щодо часової орієнтації призводить до виникнення методологічних та методичних відмінностей.

Оцінка фінансового стану може проводитися за допомогою різних типів моделей, що дозволяють структурувати та виявити взаємозв'язки між ключовими показниками. Існують три основні типи моделей: дескриптивні, предикативні та нормативні.

Дескриптивні моделі або моделі описового характеру, необхідні для оцінки фінансового стану підприємства. Це структура системи бухгалтерського балансу, подання фінансової звітності в різних аналітичних розрізах, вертикальний (структурний) та горизонтальний (динамічно-трендовий) аналіз звітності, система розрахунково-аналітичних коефіцієнтів, аналітичні нотатки-розрахунки для звітів. Вони базуються на використанні звітно-облікової інформації, включаючи управлінський та стратегічний облік.

Ці моделі також включають систему аналітичних коефіцієнтів, аналітичні записки до звітності, створення системи балансу та фінансової звітності в різних аналітичних областях. Метод коефіцієнтів базується на розрахунку системи коефіцієнтів, яка відображає різні аспекти діяльності підприємства та враховує фактори внутрішнього впливу на фінансовий стан підприємства.

Предикативні моделі – моделі прогностично-передбачувального

спрямування. Для прогнозування фінансових результатів, в основному прибутку, суб'єкта господарювання та його майбутнього фінансового стану використовують ці моделі [2; 9; 11; 14-15].

Найбільш поширеними з них вважаються:

- розрахунок точки критичного обсягу продажів;
- побудова прогностичних фінансових звітів;
- моделі динамічного аналізу;
- моделі ситуаційного аналізу [2; 9; 11; 14-15; 37; 51; 54-58; 68; 71].

Прогнозний аналіз фінансового стану дозволяє завчасно оцінити фінансову ситуацію її відповідності стратегії розвитку підприємства з урахуванням зміни внутрішніх і зовнішніх умов його функціонування. В основі побудови прогностичної моделі лежить прогноз обсягу продажів і необхідного обсягу всіх видів ресурсів.

Проведений моніторинг досліджень в системі «передбачення» фінансових перспектив дозволив виділити чотири методи (базові передумови) прогнозування фінансового стану підприємства:

- екстраполяція;
- метод періодів оборотності;
- метод бюджетування;
- метод попередніх (прогнозних) балансів [2; 9; 11; 14-15; 25-34; 37; 51; 54-58; 68; 71].

У першому методі можна визначити потребу в чистому оборотному капіталі.

Другий метод базується на вивченні тривалості фінансового циклу.

Третій метод базується на плануванні надходження та витрачання грошових коштів, а також від основної, інвестиційної та фінансової діяльності. Між надходженнями та витратами розрахунок відхилень показує планову зміну грошових коштів і здійснює основу для прийняття відповідних управлінських рішень. Завдяки прогнозуванню грошових потоків, можна визначити розміри надлишку, а також недостатності готівки в обороті

підприємства. Реальність витрачання і прогнозів надходження коштів залежать від ступеня їх невизначеності.

Четвертий метод, це складання прогнозного звіту про фінансові результати та прогнозний баланс.

Нормативні моделі дають можливість зіставити фактичні результати роботи підприємства з очікуваними, які розраховані за бюджетом. Застосовуються ці моделі в основному у внутрішньому фінансовому аналізі. Їх суть зводиться до того, що встановлюються нормативи по кожній статті витрат за технологічними процесами, а також видам виробів, центрам відповідальності та до аналізу відхилень фактичних даних від цих нормативів. Значною мірою аналіз базується на застосуванні детермінованих факторних моделей.

При проведенні аналізу реалізується перехід від загального ознайомлення з фінансовим станом до виявлення та вимірювання суперечливого впливу окремих факторів на його характеристики та до узагальнення матеріалів аналізу у вигляді кінцевих висновків. Всю наявну інформацію використовують в аналізі про результати діяльності господарюючого суб'єкта після її обробки.

Аналізуючи моделі оцінки фінансового стану, стає очевидним, що жодна з моделей окремо не надасть достатньої інформації про умови функціонування та прибутковість підприємства. Тільки детальний аналіз певної групи показників дасть підстави для остаточних висновків [25-34].

Система-модель показників, що детально характеризують фінансовий стан компанії, а також дозволяє об'єктивно проаналізувати всі аспекти діяльності. Від застосовуваної методики залежить якість фінансової діагностики, достовірність даних фінансової звітності, а ще від компетенції керівника, який може прийняти управлінське рішення. Також від того, наскільки якісно проведена фінансова діагностика, залежить ефективність управлінських рішень, а отже і результативність роботи підприємства в цілому.

Детальний опис (характеристика) методів, які використовуються при прогнозування фінансово стану суб'єктів господарювання наведено в табл. Б1.

Щ одним напрямом прогнозування фінансового стану підприємств є потенційна загроза кризових фінансових явищ (банкрутства).

Розглянемо процедуру та методику визнання неплатоспроможними (банкрутами) суб'єктів господарювання в деяких країнах пострадянського простору, включаючи Україну.

Під «банкрутством» у Білорусі розуміється неплатоспроможність боржника, визнана рішенням суду, що розглядає економічні справи, про визнання боржника – юридичної особи банкрутом і відкриття ліквідаційного провадження, про визнання боржника – індивідуального підприємця банкрутом з припиненням підприємницької діяльності та відкритті ліквідаційного провадження [44-45].

Оцінка неплатоспроможності суб'єкта господарювання та визнання його банкрутом проводиться на підставі розрахунку коефіцієнта забезпеченості зобов'язань майном (характеризує загальну забезпеченість суб'єкта господарювання активами для погашення зобов'язань); коефіцієнта прострочених зобов'язань (характеризує частку зобов'язань, термін виконання яких настав, у загальній сумі зобов'язань) та порівняння отриманих значень з критеріями, зазначеними в Постанові [44].

Раніше відповідно до Закону про банкрутство для оцінки платоспроможності суб'єктів господарювання використовувалися три коефіцієнти: поточної ліквідності, забезпеченості власними оборотними коштами та забезпеченості зобов'язань активами. Їхні нормативні значення диференціювалися залежно від виду діяльності суб'єкта господарювання [45].

Міністерство економіки вважає, що використання нових показників забезпечить первинний відбір суб'єктів господарювання для подальшого проведення поглибленого аналізу господарської діяльності.

Таким чином, офіційно визнаний методичний підхід для оцінки

платоспроможності суб'єктів господарювання в Республіці Білорусь «прив'язаний» до розрахунку двох фінансових коефіцієнтів за даними бухгалтерського балансу, що призводить до виникнення таких проблем:

- фінансові коефіцієнти не завжди можуть бути розраховані через відсутність бухгалтерської звітності, що для індивідуальних підприємців не є рідкістю, або розраховуються рідко – тільки після складання бухгалтерської звітності (як правило, 1 раз на рік, півріччя або квартал);
- фінансові коефіцієнти можуть бути розраховані невірно при спотворенні (свідомому або несвідомому) або відсутності підтвердження (результатів інвентаризації, актів звірки заборгованості тощо) наявних даних звітності та бухгалтерського обліку;
- фінансові коефіцієнти розраховуються на певну дату, а, отже, не відображають майбутні надходження коштів, тоді як ліквідність лише певною мірою залежить від наявних грошових коштів і набагато більше – від майбутніх надходжень;
- при розрахунку фінансових коефіцієнтів не враховуються такі важливі фактори, як обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), витрати, прибуток, зміни в умовах господарської діяльності та інші істотні фактори.

В Україні справи про банкрутство розглядаються тільки відповідно до положень Кодексу України про процедури банкрутства від 18 жовтня 2018 р., № 2597-VIII¹⁰. Відповідно до Кодексу, банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою санації та реструктуризації і погасити грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [17].

На відміну від окремих країн пострадянського простору, в Україні не передбачено мінімального розміру заборгованості перед кредитором для відкриття провадження у справі про банкрутство.

Крім цього, в Україні ще в 2006 р. були розроблені «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та

ознак дій з приховуванням банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [30].

З прийняттям першого закону «Про банкрутство» № 1054-ХІІ від 05.05.1994 р. в Республіці Узбекистан почав формуватися інститут банкрутства. У 2022 р. був прийнятий новий Закон Республіки Узбекистан «Про неплатоспроможність» з метою регулювання відносин у сфері неплатоспроможності юридичних, фізичних осіб та індивідуальних підприємців.

У новому законі замість поняття «банкрутство» дається визначення терміна «неплатоспроможність». Смісловий зміст цих понять ідентичний і визначається як визнана судом нездатність боржника в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та (або) виконати свої обов'язки щодо податків і зборів. Введений в процедуру банкрутства аналіз фінансового стану носить регламентуючий характер і є обов'язковим для ряду підприємств. Мета аналізу, коефіцієнти, порядок їх розрахунку, нормативні значення жорстко прописані в Постанові Кабінету Міністрів РУз № 1013 від 14.12.2018 р. «Регламент проведення аналізу фінансово-економічного стану підприємств з державною участю» [49].

Згідно з Постановою для аналізу фінансового стану застосовуються такі основні показники (критерії): коефіцієнт платоспроможності або покриття; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами; коефіцієнти рентабельності витрат і активів. Також можуть бути застосовані такі додаткові показники: коефіцієнт співвідношення власних і короткострокових позикових коштів; коефіцієнт використання виробничих потужностей; коефіцієнт зносу основних засобів [49].

Таким чином, методики визнання банкрутом суб'єктів господарювання, прийняті в Республіці Білорусь та в Україні, базуються на наявності у компанії своєчасно неоплаченої заборгованості. Відмінності полягають у тому, що для аналізу прострочених боргів у Республіці Білорусь використовують коефіцієнти, в Україні – достатньо факту несплаченого

боргу. У Республіці Узбекистан інший підхід: при визнанні суб'єкта господарювання неплатоспроможним враховуються такі важливі фактори, як прибуток до оподаткування, отриманий за звітний період, загальні витрати суб'єкта господарювання за даними форми № 2 «Звіт про фінансові результати», ступінь завантаження виробничих потужностей та рівень зношення основних виробничих засобів за період, що дозволяє врахувати умови процесу виробництва та ефективність використання наявних засобів праці.

Альтернативою офіційним методикам діагностики неплатоспроможності підприємств виступають представлені в економічній літературі багатофакторні моделі прогнозування ймовірності банкрутства, розроблені відомими зарубіжними економістами (рис. Б1-Б5).

Крім цього, в Україні вітчизняним науковцем-економістом була розроблена аналогічна зарубіжним тестам модель О.О. Терещенка (рис. Б6).

За результатами порівняння ми систематизували низку недоліків, що знижують цінність застосування моделей для прогнозування ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств. З огляду на істотні розбіжності в законодавчій та інформаційній базах зарубіжних країн і країн пострадянського простору, незбіги методик відображення даних у фінансовій звітності, істотні відмінності в структурі капіталу в зарубіжних компаній, не варто застосовувати зарубіжні моделі прогнозування банкрутства для оцінки фінансового стану господарюючих суб'єктів пострадянських країн.

Зарубіжні моделі містять значення вагових коефіцієнтів й граничних значень комплексних і приватних показників, розраховані на основі західних аналітичних даних 1960-1970-х рр., у зв'язку з чим вони не відповідають сучасній специфіці економічної ситуації та організації бізнесу на пострадянській території.

Вітчизняні методики та модель побудовані на основі вихідної бухгалтерської інформації обмеженого ряду підприємств, які відрізняються сферами та масштабом діяльності, умовами виробництва та іншими

значущими факторами, які не враховуються в розглянутих моделях при розрахунку ймовірності банкрутства, що не дозволяє назвати їх «універсальними». Застосування різних моделей на практичних даних однієї компанії часто призводить до протилежних результатів, що підтверджує їх низьку прогностичну цінність.

Обмежений склад факторів у моделі та їх розрахунок на конкретну дату не дозволяють інтерпретувати в динаміці зміну ймовірності банкрутства, що знижує можливості менеджменту своєчасно зреагувати на погіршення фінансового стану.

Виходячи з наявності вищезазначених недоліків, можна зробити висновок про необхідність розробки нової моделі оцінки ймовірності банкрутства компанії, яка повинна базуватися на пропонованих підходах:

1. Галузевий підхід: вдосконалена модель повинна враховувати галузеву специфіку діяльності підприємства шляхом введення в вихідні дані для моделювання значущих факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища діяльності суб'єкта господарювання. Не можна застосовувати одні й ті ж фактори для діагностики банкрутства підприємства у сфері торгівлі, сільського господарства, промисловості, будівництва тощо.
2. Комплексний підхід: вдосконалена модель повинна включати такі фактори, як обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), витрати, прибуток, швидкість обороту капіталу та інші суттєві показники. За основу можуть бути взяті коефіцієнти, визнані в міжнародній практиці, що характеризують різні аспекти фінансового стану організації, але з введенням специфічних галузевих показників.
3. Динамічний підхід: для своєчасного виявлення погіршення фінансового стану організацій модель для прогнозування ймовірності банкрутства повинна спиратися не на дані річної або квартальної бухгалтерської звітності, а базуватися на оперативній обліковій інформації – даних синтетичних та аналітичних рахунків бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим доцільно для прогнозування господарської діяльності підприємства

застосовувати комбінований методологічний підхід, що об'єднує методики бухгалтерського обліку, аналізу фінансово-господарської діяльності та «бухгалтерського аналізу». Предметом дослідження бухгалтерського аналізу є сукупність причинно-наслідкових зв'язків, що відображають закономірності кругообігу коштів організації в розрізі основних бізнес-процесів і складових їх господарських операцій, що відображаються в системі бухгалтерського обліку.

З одного боку, «бухгалтерський аналіз» використовує методи оцінки активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат, що застосовуються в бухгалтерському обліку, і базується на обліково-звітній інформації, що формується за допомогою подвійного запису і фіксується в синтетичному та аналітичному обліку.

З іншого боку, методика бухгалтерського аналізу, ґрунтуючись на методології економічного аналізу, дозволяє проводити якісну оцінку фактичних фінансових пропорцій, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства – співвідношення між поточними витратами та інвестиціями, між власними та позиковими джерелами фінансування, між прибутком та активами, які її забезпечують, тощо.

Оскільки «бухгалтерський аналіз» безпосередньо інтегрує в собі елементи бухгалтерського обліку та економічного аналізу, то його метод можна охарактеризувати як компілятивний щодо методів названих наукових напрямів.

Методика бухгалтерського аналізу базується на принципі взаємозалежності активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат, що ґрунтується на використанні бухгалтерської рівності: $\text{Активи (A)} = \text{Зобов'язання} + \text{Власний капітал} + \text{Доходи} - \text{Витрати}$. Проте така методика моделювання є універсальною для побудови обліково-аналітичних моделей з будь-якими вхідними параметрами та може бути успішно використана для відстеження кругообігу капіталу за всіма напрямками фінансово-господарської діяльності, оскільки дозволить об'єктивно розпізнавати й

співставляти джерела утворення та джерела погашення всіх зобов'язань, а головне, – прогнозувати перетворення капіталу з однієї форми в іншу в результаті здійснених господарських операцій.

Висновки до розділу 1

За результатами проведених досліджень щодо методів й моделей аналізу та прогнозування фінансового стану можна зробити такі висновки:

1. Незважаючи на широке застосування категорії “фінансовий стан” в економічній літературі відсутня єдине та однозначне тлумачення цього поняття. Відсутні і єдині напрямки аналізу фінансового стану (фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність тощо), а також назви й оптимальні значення ключових показників.
2. Прогнозування фінансового стану промислового підприємства є основою для подальшого розвитку та розширення його фінансово-господарської діяльності. На основі прогнозних показників рентабельності, платоспроможності, ліквідності, раціонального розміщення оборотних та необоротних активів тощо виявляється можливим формування подальшої стратегії розвитку підприємства та корегування короткострокових планів за рахунок зміни його тактичних завдань та цілей.
3. В умовах нестабільності розвитку економічної системи прогнозування фінансового стану дозволяє уникнути втрат прибутку та зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку. Для прогнозної оцінки фінансового стану можуть бути використані різноманітні методи, зокрема експертні, детерміновані, стохастичні тощо. Кожен з них характеризується перевагами та недоліками по відношенню до інших.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Вагомою складовою частиною управлінсько-інформаційної системи на лакофарбових підприємствах є проведення аналітичної оцінки. Головне її завдання відстежити існуючу ситуацію щодо генерування прибутку і рівня ефективності всієї господарської діяльності підприємства та визначити тенденції у найближчій перспективі. Аналітичне вивчення процесу формування прибутку в розрізі компонентів (доходів і витрат) дозволить виявити «прогалини» та слабкі місця в роботі хімзаводу, кількісно виміряти можливі резерви зростання величини прибутку і як наслідок сприятиме створенню конкурентних переваг на вітчизняному та міжнародному ринку лакофарбових матеріалів.

На першому етапі аналізу фінансових результатів діяльності підприємства виступає оцінка їх складу та структури яка здійснюється на основі Звіту про фінансові результати (сукупний дохід) (форма № 2) із залученням в розрізі деталізації Приміток до річної фінансової звітності (форма № 5).

Аналіз складу та динаміки фінансових результатів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. наведено в табл. В1 та рис. 2.1.

Проведені розрахунки (табл. В1) показали, що по ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. відбулося зростання чистого прибутку на 6127 тис. грн. або на 2849,8 %. Основною причиною підвищення прибутковості фінансово-господарської діяльності підприємства впродовж 2023-2024 рр. є зростання прибутковості операційної діяльності (операційний прибуток збільшився на 7901 тис. грн. або на 1808,5 %).

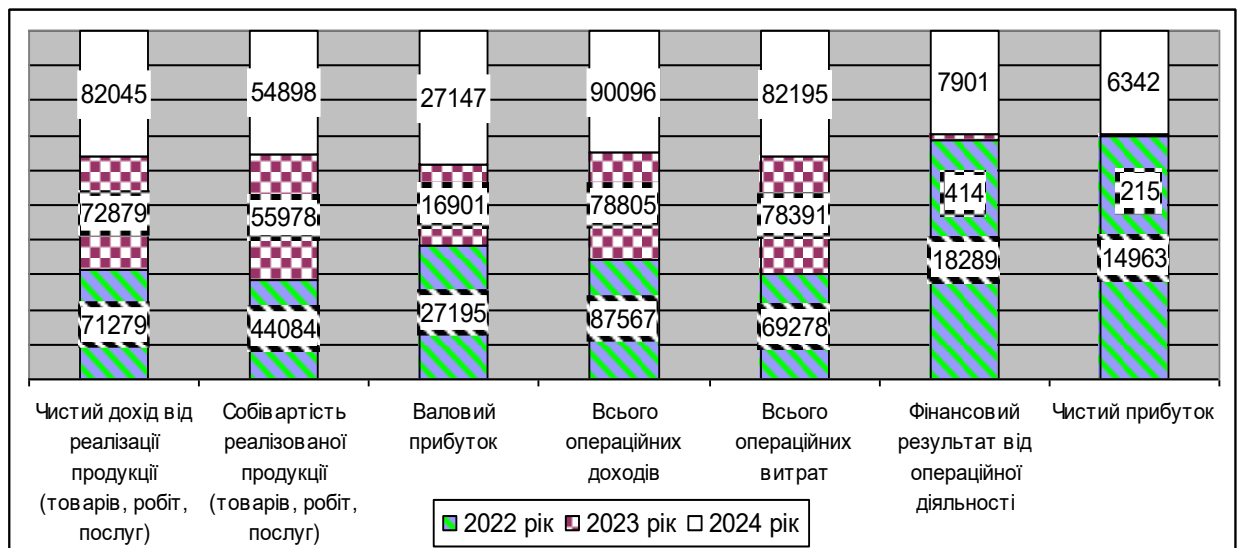

Рис. 2.1. Динаміка основних складових фінансових результатів по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

Якщо порівнювати ефективність фінансово-господарської діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2024 р. в порівнянні з 2022 р., то тут спостерігається зменшення чистого прибутку на 14748 тис. грн. або на 8621 %.

Насамперед це пов'язане більш стрімкими темпами зростання собівартості реалізованої продукції (товарів) над доходами від її реалізації як 24,5 % проти 15,1 %, що разом з іншими змінами в складі фінансових результатів спричинило зменшення операційного прибутку на 10388 тис. грн. або на 56,8 %.

Негативна динаміка спостерігається по підприємству протягом 2022-2023 рр. в розрізі фінансових результатів від операційної діяльності, а саме зменшення операційного прибутку 17875 тис. грн. або на 97.7 %, що було викликане падінням загальних операційних доходів на 8762 тис. грн. або на 10 % в той час як операційні витрати зросли на 9113 тис. грн. або на 13.2 %.

Валовий прибуток ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2023 р. в порівнянні з 2022 р. зменшився на 10294 тис. грн. або на 31.7 %, а протягом 2023-2024 рр. збільшився на 10246 тис. грн. або на 60.6 %.

Протягом 2022-2023 та 2023-2024 рр. по підприємству відбулося

зростання адміністративних витрат відповідно на 2554 та 958 тис. грн. або на 21.6 та 6.7 %.

Якщо порівнювати обсяги адміністративних витрат підприємства понесених у 2024 р. в порівнянні з 2022 р., то відзначимо їх зростання на 3512 тис. грн. або на 29.8 %.

Аналогічна тенденція спостерігається по підприємству що стосується витрат на збут, які збільшилися в 2024 р. в порівнянні з 2022 р. на 2103 тис. грн. або на 56.7 %, у т.ч. протягом 2022-2023 та 2023-2024 рр. відповідно на 704 та 1399 тис. грн. або на 19 та 31.7 %.

Загальна прибутковість діяльності підприємства призвела до поповнення державного бюджету в розмірі 3287, 132 та 1487 тис. грн. за рахунок сплати податку на прибуток.

Наявність та незначний обсяг фінансових витрат у розмірі 53, 67 та 75 тис. грн. відповідно в 2022-2024 рр. викликана залученням для фінансування фінансово-господарської діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" короткострокових кредитів банків.

В цілому ж розглядаючи динаміку фінансових результатів діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В1) слід зазначити, що значний вплив на їх приріст здійснила повномасштабна агресія РФ, яка призвела до розриву співпраці з окремими контрагентами, а також до падіння курсу валют по відношенню до євро, долара тощо.

Надалі проведемо більш детальну вертикальну оцінку доходів та витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (табл. В2 та В3).

Вертикальний аналіз доходів (табл. В2) показав, що найбільшу питому вагу і це природно в загальному їх обсязі займають доходи від реалізації продукції, товарів та послуг – 81.34, 92.48 та 91.06 % відповідно в досліджуваних періодах.

Частка ж операційних доходів у загальному обсязі доходів становить 99.92 % у 2022 р. та майже 100 % в 2023-2024 рр.

Крім цього, розрахункові дані в табл. В2 показують, що питома вага

інших операційних доходів по ТДВ "Чернівецький хімзавод" становила у 2022-2024 рр. відповідно 18.59, 7.52 та 8.94 % відповідно.

Найбільші ж структурні зрушення в складі доходів досліджуваного підприємства спостерігаються в 2023 р. в порівнянні з 2022 р., а саме збільшення питомої ваги доходів від реалізації продукції (товарів, робіт й послуг) на 11.14 % та зменшення частки інших операційних доходів на 11.07 %.

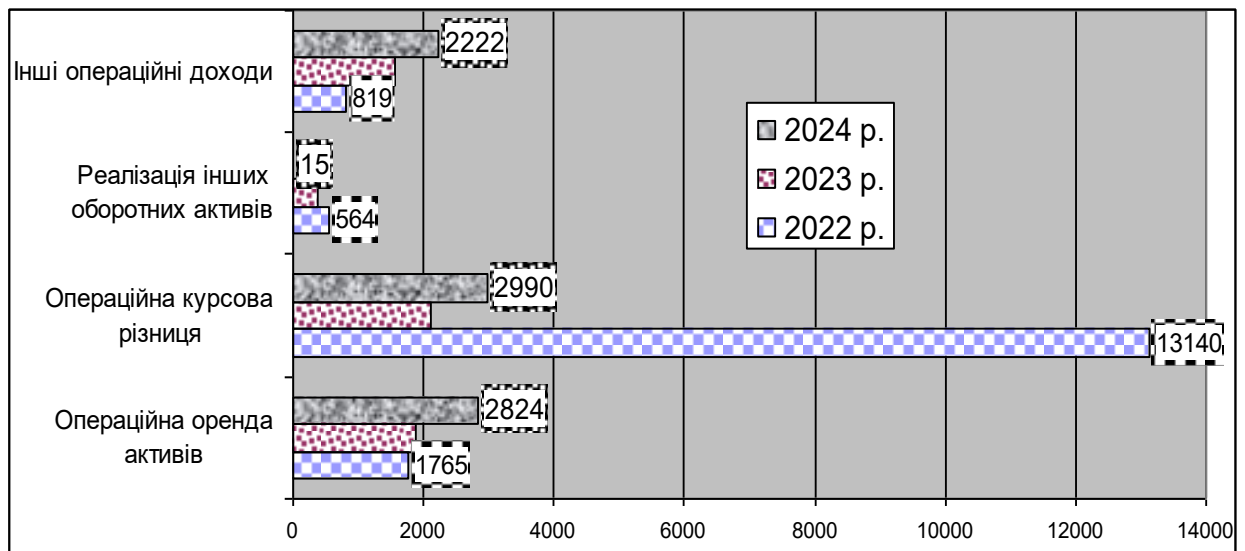
Протягом 2023-2024 рр. по підприємству не спостерігається суттєвих структурних зрушень.

Оцінка структури витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В3) показала, що найбільшу частку в їх загальному обсязі займає собівартість реалізованої продукції (товарів) – 63.53, 71.35 та 66.73 % відповідно в 2022-2024 рр. Друге місце посідають адміністративні, питома вага яких в загальній сумі витрат суб'єкта господарювання становила 17.01, 18.29 й 18.61 % відповідно в досліджуваних роках.

Аналогічно вертикальному аналізу доходів (табл. В2) найбільші структурні зрушення спостерігаються протягом 2022-2023 рр. В зазначених періодах по підприємству відбулося зростання питомої ваги собівартості реалізації продукції на 7.81 % та зменшення частки інших операційних витрат на 9.31 % (табл. В3).

Наступним етапом аналізу фінансових результатів діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" є їх більш детальна горизонтально-вертикальна оцінка в розрізі інших операційних доходів і витрат, а також операційних витрат в розрізі складових елементів (табл. В4-В6, рис. 2.2).

Горизонтальний аналіз даних наведених у табл. В4 та рис. 2.3 показав, що зменшення інших операційних доходів (всього) підприємства в 2023 р. в порівнянні з 2022 р. було викликано, в основному, падінням доходів від курсової різниці на 11037 тис. грн. або на 84 %. При цьому «позитиву» додало збільшення інших операційних доходів (рахунок бухобліку 719) на 735 тис. грн. або на 89.7 %.

**Рис. 2.2. Склад та динаміка інших операційних доходів
ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (тис. грн.)**

Що стосується 2023-2024 рр., то збільшення загальної величини інших операційних доходів (сукупної величини) ТДВ "Чернівецький хімзавод" стало наслідком зростання доходів від реалізації інших оборотних активів та інших операційних доходів (в розрізі рахунку бухгалтерського обліку 719) відповідно на 887 та 668 тис. грн. або на 42.2 та 43 %. В цей же час по підприємству спостерігалось зменшення доходів від реалізації інших оборотних активів на 366 тис. грн. або на 96.1 %.

Відзначимо таж зростання обсягів доходів від операційної оренди, зокрема протягом 2022-2023 та 2023-2024 рр. на 123 та 936 тис. грн. або на 7 та 49.6 % відповідно, що пов'язане з наданням частини складських приміщень в операційну оренду.

В цілому ж по досліджуваному підприємству в 2024 р. порівняно з 2022 р. відбулося зростання доходів від операційної оренди на 1059 тис. грн. або 60 %.

Найбільшим фактором зростання доходів від операційної оренди по ТДВ "Чернівецький хімзавод" стало неповне завантаження виробничих потужностей внаслідок падіння купівельного попиту населення й державних закупівель, а отже «простої» порожніми складних приміщень.

Вертикальний аналіз інших операційних доходів ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В4) показав, що найбільшу питому вагу в їх загальному обсязі займають доходи від курсової різниці – 80.67, 35.49 та 37.14 % відповідно в 2022-2024 рр. Значна частка та обсяг доходів від операційної курсової різниці в 2022 р. пов'язана із зростанням курсу валют по відношенні до гривні оскільки значна частина продукції реалізується на експорт, зокрема фільтрувальні патрони до США, Франції, Румунії тощо.

Друге місце «посідає» частка операційних доходів від оренди активів – 10.84, 31.86 та 35.08 % відповідно в досліджуваних роках.

Значні коливання в структурі інших операційних доходів, а саме в порівнянні 2022 з 2023-2024 рр. обумовлені повторним вторгнення російської орди на територію суверенної держави, окупацією частини територій України, фізичним руйнуванням суб'єктів господарювання, а також ділових стосунків (ланцюгів) між постачальниками сировини (тари), виробником хімічної продукції та фільтрувальних патронів (ТДВ "Чернівецький хімзавод") й їх вітчизняними і іноземними споживачами (замовниками).

Отже протягом 2023-2024 рр. по підприємству відсутні суттєві структурні коливання в складі інших операційних витрат.

Але якщо порівнювати зміни в їх складі-структурі в 2024 р. відносно 2022 р., то відзначимо значні скорочення частки доходів від операційної курсової різниці на 45.53 %, а також збільшення питомої ваги доходів від операційної оренди та інших операційних доходів відповідно на 24.24 та 22.57 %.

Констатуємо факт падіння інших операційних витрат (всього) по підприємству протягом 2022-2023 рр. на 6039 тис. грн. слід зазначити, що воно стало наслідком зменшення витрат від операційної курсової різниці та інших операційних витрат відповідно на 4458 та 1507 тис. грн. або на 71.5 та 64.7 %. Скоротилися й витрати від операційної оренда та собівартості реалізації інших оборотних активів на 44 та 71 тис. грн. або на 4.5 та 80.6 % відповідно. Єдиною статей зростання інших операційних витрат стала

«Штрафи, пені, неустойки» за якої витрати зросли на 41 тис. грн. або на 93.3 %, що було пов'язано зі штрафними санкціями з боку податкової інспекції внаслідок незначних порушень податкового законодавства, зокрема адміністрування ПДВ.

Що стосується порівняльного аналізу 2023 та 2024 рр., то збільшення інших операційних витрат на 2527 тис. грн. або на 69.3 % було викликане в основному зростанням обсягів витрат, пов'язаних з операційною орендою активів, на 1127 тис. грн. або на 120.8 %. Відзначимо також збільшенням витрат від операційних курсових різниць, а також збільшенням інших операційних витрат (субрахунок 949 бухгалтерського обліку), відповідно на 550 та 946 тис. грн. або на 30.9 та 115.2 %.

Загальне зменшення обсягу інших операційних витрат (в цілому) по ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2024 р. в порівнянні з 2022 р. на 3512 тис. грн. або на 36.3 % стало наслідком скороченням витрат від операційно-курскових різниць на 3908 тис. грн. або на 62.7 %, а також інших операційних витрат (субрахунок 949 обліку) на 561 тис. грн. або на 24.1 %.

Аналогічно позитивній операційній курсовій різниці (табл. В4) по підприємству спостерігається й значна частка негативної курсової різниці в загальному обсязі інших операційних витрат (табл. В5) – 64.4, 48.79 та 37.72 % відповідно в досліджуваних періодах що обумовлюється експортно-імпоротною діяльністю ТДВ "Чернівецький хімзавод".

В 2022 р. найбільшу питому вагу (друге місце) займають інші операційні витрати – 24.04 %, а у 2023-2024 рр. витрати від операційної оренди активів – 25.6 та 33.38 % відповідно.

Динаміка в складі інших операційних витрат (табл. В5) обґрунтовує й значні структурні зрушення в їх складі, які спостерігаються в 2023 р. порівняно з 2022 р. Саме в цих періодах відзначимо зростання питомої ваги витрат, пов'язаних з операційною орендою активів на 23.29 %, а також скороченням частки витрат від негативної курсової операційної різниці на 26.68 %.

У 2023-2024 рр. природно відбулися структурні зрушення, але на такі суттєві як протягом 2022-2023 рр. Відмітимо лише збільшення часток витрат від операційної оренди активів та інших операційних витрат відповідно на 7.78 та 6.1 %, а також скороченням частки витрат від операційної курсової різниці на 11.07 %.

Поелементний аналіз операційних витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В6) показав, що зменшення їх загального обсягу в 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 5251 тис. грн. або на 6.6 %, відбулося переважно за рахунок скорочення матеріальних витрат на 7160 тис. грн. або на 13.7 %. При цьому витрати на оплату праці, на страхування та амортизацію (знос) необоротних активів зросли на 1523, 292 та 348 тис. грн. або на 8.9, 7.8 та 22.1 % відповідно.

Протягом 2022-2023 рр. по досліджуваному підприємству навпаки спостерігається зростання операційних витрат, яке стало наслідком:

1. Зростання матеріальних та інших операційних витрат відповідно на 12026 та 788 тис. грн. або на 29.8 та 17.9 %.
2. Скороченням витрат на оплату праці, пов'язаних соціальних з цим відрахувань, та амортизації на 1575, 389 та 104 тис. грн. або на 8.4, 9.4 та 6.2 %.

Значна частка матеріальних витрат у загальному обсязі операційних витрат (табл. В6 та рис. 2.3) – 58.2, 64.4 та 60.2 % відповідно у 2022-2024 рр. обумовлена видом економічної діяльністю (виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик), а також високою матеріаломісткістю продукції власного виробництва. Друге місце подають витрати на оплату праці, частка яких у загальному обсязі операційних витрат коливається від 27.04 % у 2022 р. до 24.99 % у 2024 р.

На відміну від інших операційних витрат (табл. В5) по ТДВ "Чернівецький хімзавод" протягом 2022-2024 рр. не спостерігаються значні коливання в складі операційних витрат у поелементному розрізі. Але все ж таки відзначимо скорочення питомої ваги матеріальних витрат у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 4.98 %, а також зростання частки витрат на оплату

праці на 3.54 %.

Фінансові результати, а саме різновиди прибутку чи збитку, є абсолютними характеристика ефективності фінансово-господарської діяльності та використання ресурсного потенціалу, відносними ж виступають показники рентабельності (табл. В7).

Аналогічно динаміці прибутковості діяльності (табл. В1) по підприємству спостерігається зниження всіх показників рентабельності у 2023 та 2024 рр. в порівнянні з 2022 р. (табл. В7). Що стосується 2023-2024 рр., то по ТДВ "Чернівецький хімзавод" відбулося зростання всіх показників рентабельності, зокрема рентабельності майна, оборотних активів та власного капіталу за чистим прибутком відповідно на 8.5, 10.4 та 9.7 %.

На завершення проведемо факторний аналіз рентабельності активів підприємства за 2023-2024 рр. на основі моделі Du Pone (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Факторний аналіз рентабельності активів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2023-2024 рр.

№ з/п	Показники	Роки		Скореговані (умовні) показники	Відхилення		
		2023	2024		Всього	У т.ч. за рахунок	
						Рентабельності реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Ресурсовіддачі
1.	Рентабельність реалізованої продукції, %	0,29	7,73	7,73	7,44	X	X
2.	Ресурсовіддача, обороти	1,106	1,144	1,106	0,038	X	X
3.	Рентабельність активів (капіталу), %	0,32	8,84	8,55	8,52	8,23	0,29

Проведені розрахунки (табл. 2.1) показали, що зростання рентабельності активів протягом 2023-2024 рр. на 8.52 % відбулося під позитивним впливом збільшення рентабельності реалізованої продукції та ресурсовіддачі (рентабельність майна зросла на 8.23 та 0.29 % відповідно).

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства в значній мірі залежить від наявного фінансово-майнового (фінансовий – власний капітал та зобов'язання (пасиви), майновий – активи) потенціалу та ефективності його використання.

Отже першим етапом аналізу фінансового стану підприємства в цілому та ТДВ "Чернівецький хімзавод" зокрема виступає оцінка складу, структури та динаміки активів, використовуючи при цьому методику горизонтального та вертикального аналізів (табл. В8 та В10, рис. 2.3-2.4).

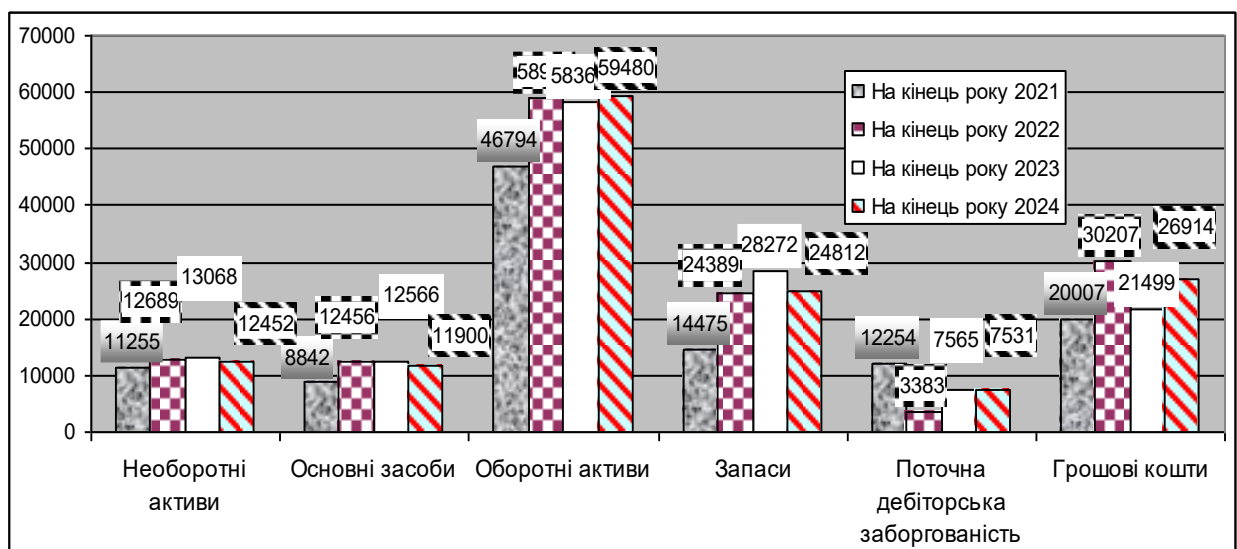

Рис. 2.3. Склад та динаміка основних груп майнового потенціалу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

Дані табл. В8 та рис. 2.3 показують, що протягом 2024 р. збільшення вартості майна підприємства на 498 тис. грн. або на 0,7 % відбулося за рахунок зменшення вартості необоротних активів на 616 тис. грн. або на 4,7 %, у т.ч. основних засобів на 666 тис. грн. або на 5,3 % з одночасним зростанням вартості поточних активів на 1114 тис. грн. або на 1,9 %.

В свою чергу додатній приріст вартості оборотних активів у 2024 р. по ТДВ "Чернівецький хімзавод" був викликаний приростом дебіторської заборгованості за виданими авансами та залишків грошових коштів відповідно на 2230 та 54215 тис. грн. або на 1376,5 та 25,2 %.

Зазначимо, що зменшення вартості основних засобів по підприємству протягом 2024 р. відбулося під впливом як нарахування амортизації (зносу) з одночасним додатнім приростом внаслідок реалізації капітального інвестування (придбання та введення в експлуатацію).

У 2023 р. по ТДВ "Чернівецький хімзавод" спостерігається зменшення вартості майна на 181 тис. грн. або на 0,3 %, але на відміну від 2024 р. відбувся додатковий приріст вартості необоротних активів на 379 тис. грн. або на 3 % з одночасним зменшенням залишків оборотних активів на 560 тис. грн. або на 1 %

Протягом 2022 р. по підприємству відбувся значний приріст майнового потенціалу в розмірі 13566 тис. грн. або на 23,4 %.

В цілому ж вартість майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" у 2024 р. в порівнянні з 2022 р. збільшилася на 13883 тис. грн. або на 23,9 %, у т.ч. необоротних та оборотних активів відповідно на 1197 та 12686 тис. грн. або на 10,6 та 21,7 %.

Відсутність залишків незавершеного виробництва в складі запасів підприємства пов'язана з технологічними особливостями, а також видом продукції лакофарбової промисловості.

Вертикальний аналіз (табл. В8) показав, що найбільшу питому вагу в загальній вартості майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" займають грошові кошти – 34.47, 42.18, 30.1 та 37.42 відповідно на кінець 2021-2024 рр.

Друге місце посідає частка основних засобів та товарів з невеличким відрином в + та – один від одного.

Що стосується змін у структурі майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" у звітному 2024 р., то відзначимо збільшення питомої ваги залишків грошових коштів на 7,32 %, а також зменшення часток поточної дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги) та за виданими авансами відповідно на 3,63 та 3.1 %.

Коливання вартості основних засобів підприємства пов'язана в основному з двома моментами:

1. Нарахування амортизації (зносу).
2. Приріст (рух) основних засобів (надходження, вибуття, введення в експлуатацію).

Оскільки нарахування амортизації впливає на операційні витрати (елементи), а також на залишкову вартість основних засобів, то в контексті аналізу майнового потенціалу ТДВ "Чернівецький хімзавод" проведемо оцінку їх технічного стану.

Проведені обчислення на основі бухгалтерського балансу підприємства показали, що рівень зношеності його основних засобів становить 60.8, 62.1 та 65.4 % відповідно на кінець досліджуваних періодів-років. Зростання рівня зношеності основних засобів передусім викликане нарахуванням амортизації (використовується прямолінійний метод), а також незначним оновленням матеріально-технічної бази.

Надалі дамо структурно-вертикальну оцінку оборотних активів підприємства за 2022-2024 рр. (табл. В9)

Вертикальна оцінка поточних активів підприємства (табл. В9) показала, що найбільшу питому вагу в їх вартості займають грошові кошти – 42.76, 51.26 та 33.64 % відповідно на кінець 2021-2022 та 2024 рр. Що стосується кінця 2023 р. то їх частка в оборотних активах становила 36.83 %, в той час як питома вага запасів складала 48.44 %.

Частка ж короткострокової дебіторської заборгованості в загальній вартості поточних активів досліджуваного підприємства становила 26.19, 5.74, 12.96 та 20.6 %, в т.ч. за товари (роботи й послуги) – 22.08, 1.92, 10.48 та 17.37 % відповідно на кінець 2021-2024 рр.

Таким чином, дані табл. В9 показують, що по підприємству в 2022 та 2024 рр. спостерігалися значні структурні зрушення в складі поточних активів.

Так у 2022 р. питома вага поточної дебіторської заборгованості скоротилася на 20.45 %, в т.ч. за товарна на 20.15 %, а частки запасів й грошових коштів збільшилися на 10.46 та 8.51 % відповідно.

Що стосується 2024 р., то як свідчить інформація табл. В9, по підприємству відбулася зовсім інша ситуація в структурній динаміці оборотних активів. Зокрема питома вага запасів й грошових коштів скоротилася на 24.1 % (в т.ч. виробничих запасів та готової продукції відповідно на 10.9 та 12.93 %) на 3.2 %, а поточної дебіторської заборгованості зросла на 7.64 %.

Від складу, структури та динаміки майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В8) перейдемо до аналогічної оцінки джерел його формування (табл. В10 та рис. 2.4).

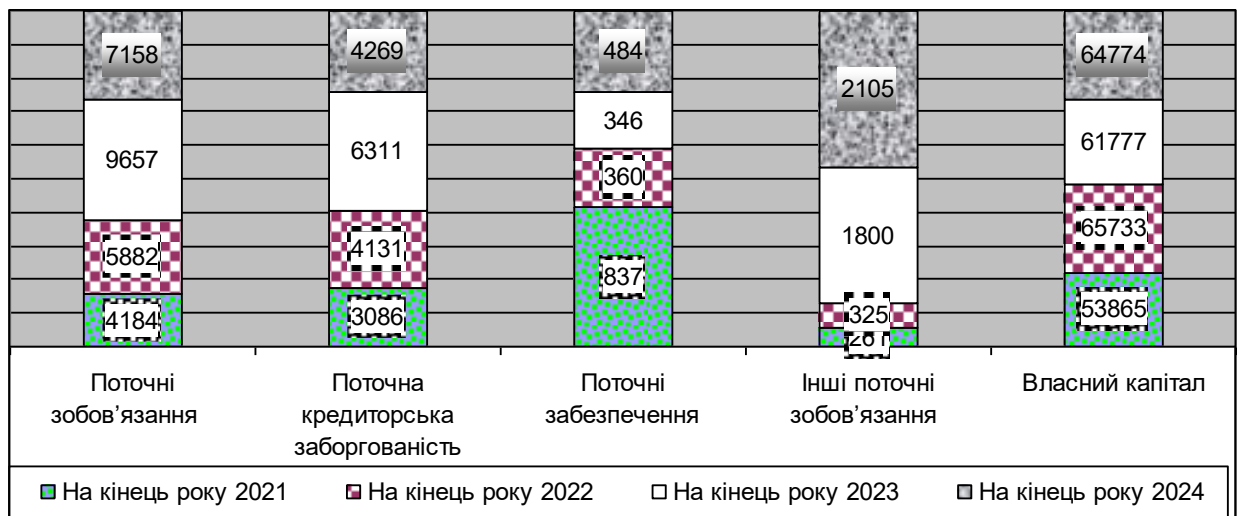

Рис. 2.4. Склад та динаміка основних джерел формування майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

У 2024 р. зростання залишків власного капіталу на 2997 тис. грн. або на 4,9 % відбулося лише за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку внаслідок реінвестування (капіталізації) частини чистого прибутку отриманого в зазначеному звітному періоді.

Що стосується зобов'язань, які протягом 2022-2024 рр. на підприємстві представлені лише короткостроковою заборгованістю, то протягом 2024 р. спостерігається зменшення їх залишків на 2499 тис. грн. або на 25,9 %, в т.ч. 100 % погашення раніше отриманого короткострокового кредитку банків у розмірі 1200 тис. грн.

Слід зазначити, що підприємство в значній мірі є незалежним від

фінансових зобов'язань, що підтверджується часткою власного капіталу в пасивах яка становить 92.79, 91.79, 86.68 та 90.05 % відповідно на кінець 2021-2024 рр.

Крім цього, вертикальний аналіз (табл. В10) показав, що протягом 2022-2024 рр. по підприємству не спостерігається значних структурних зрушень. Зокрема протягом 2024 р. по ТДВ "Чернівецький хімзавод" відбулося зростання частки власного капіталу на 3,57 %, в т.ч. нерозподіленого прибутку на 3,59 %, а також зменшення питомої ваги кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги) на 2,7 %.

Співвідношення активів та пасивів, а також їх окремих складових елементів в значній мірі впливає на платоспроможність та фінансову стійкість, аналіз яких по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. наведено в табл. 2.2 та В11, рис. 2.5-2.6.

Таблиця 2.2

Характеристика ступеня ліквідності балансу ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

тис. грн.													
Активи					Пасиви					Платіжний надлишок (+) або нестача (-)			
Група	На кінець року				Група	На кінець року				На кінець року			
	2021	2022	2023	2024		2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
A1	20007	30207	21499	26914	П1	4184	4882	8457	7158	15823	25325	13042	19756
A2	12312	4330	8595	7754	П2	-	1000	1200	-	12312	3330	7395	7754
A3	14475	24389	28272	24812	П3	-	-	-	-	14475	24389	28272	24812
A4	11255	12689	13068	12452	П4	53865	65733	61777	64774	-42610	-53044	-48709	-52322
Баланс	58049	71615	71434	71932	Баланс	58049	71615	71434	71932	X	X	X	X

Дані табл. 2.2 показують, що баланс ТДВ "Чернівецький хімзавод" є абсолютно ліквідним у 2022-2024 рр. оскільки справджуються відповідні співвідношеннями між групами активів та пасивів. Від'ємні різниці між групами А4 та А4 в розмірах 42610, 53044, 48709 та 52322 тис. грн. відповідно на кінець 2021-2024 рр. не слід оцінювати як негативні, а навпаки вони показують наявність у підприємства власного оборотного капіталу, зростання якого покращує фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

Оскільки власний оборотний капітал значно перевищує запаси (група А3), то підприємство має абсолютну фінансову стійкість (І тип).

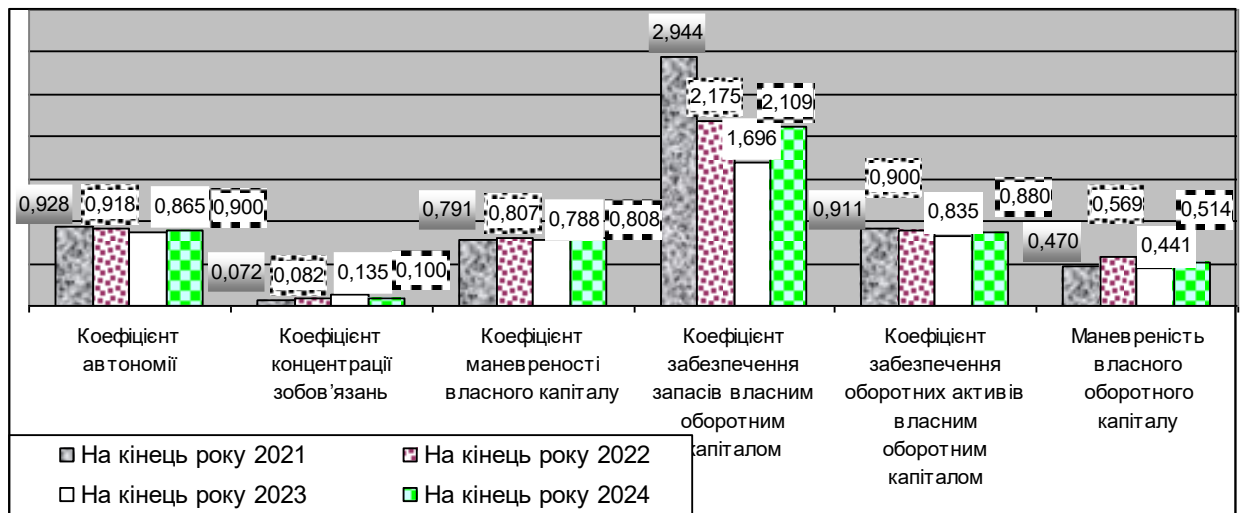

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

Дані коефіцієнтного аналізу (табл. В11 та рис. 2.5) підтверджують інформацію, яку було отримано під час проведення вертикального аналізу джерел формування майна ТДВ "Чернівецький хімзавод" (табл. В10), а саме значний рівень фінансової незалежності підприємства від внутрішніх та зовнішніх фінансових зобов'язань. Це підкреслюється значеннями коефіцієнтів автономії, концентрації зобов'язань та співвідношення власного капіталу й зобов'язань.

Крім цього, міцний фінансовий стан підприємства в розрізі фінансової стійкості підкреслюється додатними значеннями коефіцієнтів маневреності власного капіталу, забезпечення оборотних активів в цілому та в розрізі запасів (табл. В11).

В цілому ж відзначимо позитивну тенденцію в розрізі покращення фінансової стійкості ТДВ "Чернівецький хімзавод" протягом 2024 р., що підтверджується зростанням значень коефіцієнтів автономії, маневреності власного капіталу та забезпечення запасів власним оборотним капіталом відповідно на 0.035, 0.02 та 2.266 пункти або на 4, 2.5 та 37.5 %. Зміцнення фінансового стану підприємства в 2024 р. підкреслюється збільшенням значень маневреності власного оборотного капіталу на 0.073 пункти або на 16.6 %.

Інша ситуація спостерігається в 2023 р., що підтверджується зменшенням значень зокрема коефіцієнтів автономії, маневреності власного капіталу та забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом.

Аналогічно окресленій динаміці коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства за 2023 р., протягом 2022 р. спостерігається також зниження значень коефіцієнтів співвідношення власного капіталу й зобов'язань, а також забезпечення поточних активів власними оборотними фінансовими ресурсами відповідно на 1.699 та 1.166 пунктів.

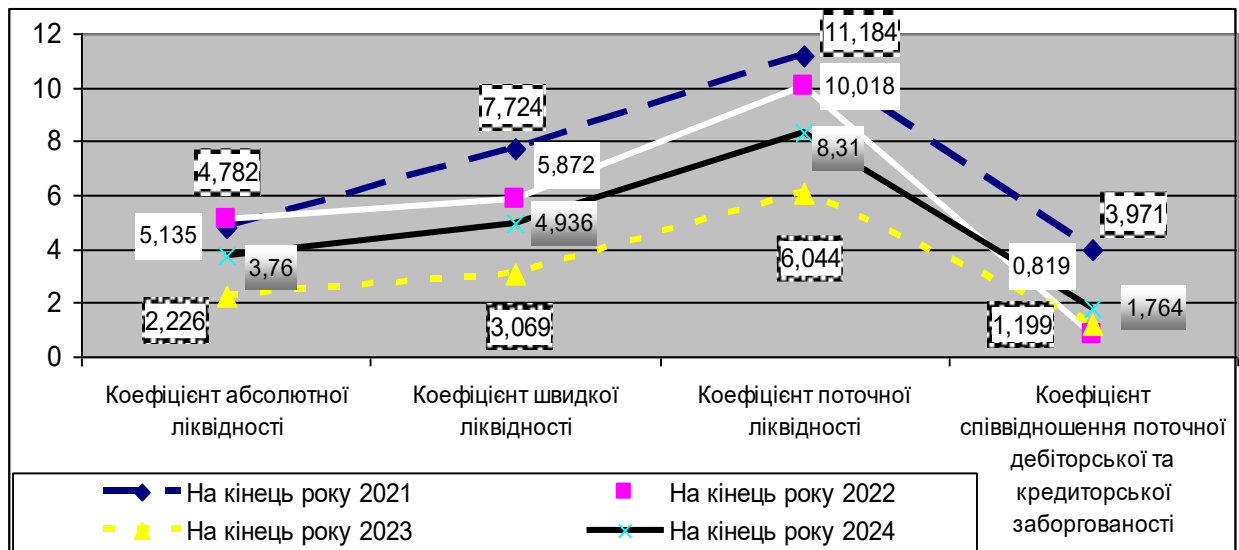

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів ліквідності по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

Аналогічна динаміка спостерігається й в платоспроможності підприємства протягом 2023-2024 рр. (табл. В11 та рис. 2.6). Так у 2024 р. спостерігається зростання значень коефіцієнтів абсолютної, швидкої та поточної ліквідності відповідно на 1.534, 1.867 та 2.266 пункти або на 68.9, 60.8 та 37.5 %. У 2023 р. спостерігаються протилежні зміни в зазначених коефіцієнтах.

Якщо співставляти значення коефіцієнтів платоспроможності (ліквідності) по ТДВ "Чернівецький хімзавод", то вони перевищують верхні оптимальні «рамки».

2.3. Прогнозування фінансового стану на основі моделей банкрутства

У сучасних умовах нестабільності та мінливості торговельних і виробничих зв'язків реальна оцінка фінансового стану має важливе значення як для самих суб'єктів господарської діяльності, так й для акціонерів, кредиторів та реальних й потенційних інвесторів.

В зв'язку з цим важливого значення набуває аналітична робота, яка пов'язана з діагностикою та прогнозуванням фінансового стану підприємств.

Своєчасна достовірна та об'єктивна оцінка проблемних зон у стані фінансів підприємства дає можливість розробити та реалізувати комплекс превентивних заходів, що дозволяють запобігти його можливному банкрутству.

Для забезпечення стабільного функціонування підприємств необхідно не тільки розуміти причини виникнення фінансової кризи, – потрібно вміти виявляти ознаки погіршення фінансового стану заздалегідь, для діагностики підприємства на предмет його можливого банкрутства.

Проведений аналіз фінансового стану та ефективності фінансово-господарської діяльності ТДВ "Чернівецький хімзавод" (пп. 2.1 та 2.2 кваліфікаційної роботи) є основою для прогнозування фінансового стану ТДВ "Чернівецький хімзавод" на основі фундаментальних моделей банкрутства, а саме:

1. Е. Альтмана (табл. 2.3 та рис. Б1-Б2).
2. Р. Таффлера та Г. Тишоу (табл. 2.4 та рис. Б3).
3. Р. Лиса (табл. 2.5 та рис. Б4).
4. Ж. Конана та М. Гольдера (табл. 2.6 та рис. Б5).
5. О.О. Терещенка (табл. 2.7 та рис. Б6).

Звичайно, що в зарубіжній практиці розроблено та використовуються й інші моделі діагностики банкрутства, відомі як тести У. Бівера, А. Дікіна, Г. Спінгейта, Г. Савицької та ін.

Таблиця 2.4

**Фундаментальна діагностика банкрутства ТДВ "Чернівецький
хімзавод" за 2022-2024 рр. на основі моделей Е. Альтмана (США)**

№ з/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
Вихідні дані, тис. грн.				
1.	Прибуток до сплати відсотків та податків	18303	414	7904
2.	Активи	71615	71434	71932
3.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	71279	72879	82045
4.	Ринкова вартість акцій (власного капіталу)	65733	61777	64774
5.	Позиковий капітал (зобов'язання)	5882	9657	7158
6.	Нерозподілений (реінвестований) прибуток	11868	-	2997
7.	Власний оборотний капітал	53044	48709	52322
8.	Чистий прибуток	14963	215	6342
Значення Z-моделей				
9.	Значення індексу Z_{1968} (ринкова вартість власного капіталу)	9,509	5,686	7,791
10.	Значення індексу Z_{1983} (балансова вартість власного капіталу)	2,780	1,782	2,346

Значення Z_{1968} (табл. 2.4) показують, що ймовірність настання кризових фінансових явищ на ТДВ "Чернівецький хімзавод" дуже низька, оскільки значення Z перевищують коефіцієнт у розмірі 9.5. Аналогічно дана ситуація підтверджується значенням Z -моделі Е. Альтмана 1983 р. ($Z > 2,9$). При цьому виходячи з динаміки значень Z_{1968} та Z_{1983} протягом досліджуваних періодів підприємству спостерігається певне зростання ймовірності настання кризових явищ, що підтверджується зменшенням значень індексів Z_{1968} та Z_{1983} .

Таблиця 2.5

**Фундаментальна діагностика банкрутства ТДВ "Чернівецький
хімзавод" за 2022-2024 рр. на основі тесту Р. Таффлера та Г. Тишоу
(Великобританія)**

№ з/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
Вихідні дані, тис. грн.				
1.	Фінансовий результат від операційної діяльності	18289	414	7901
2.	Оборотні активи	58926	58366	59480
3.	Поточні зобов'язання	5882	9657	7158
4.	Зобов'язання	5882	9657	7158
5.	Активи	71615	71434	71932
6.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	71279	72879	82045
Значення Z-моделі				
7.	Значення тесту Z_{TT}	3.093	0.996	1.855

Ситуація з ймовірністю настання несприятливої фінансової ситуації на ТДВ "Чернівецький хімзавод" (моделі Е. Альтмана – табл. 2.4) спостерігається і за результатами розрахунку тесту Р. Таффлера та Г. Тишоу, тобто вірогідність банкрутства мінімальна, але якщо її розглядати у динаміці за аналізовані періоди, то вона протягом 2022-2023 рр. дещо зросла, що обумовлюється загальнооекономічними вітчизняними тенденціями (пандемія, війна).

Таблиця 2.5

Фундаментальна діагностика банкрутства ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр. на основі тесту Р. Лиса (Великобританія)

№ з/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
Вихідні дані, тис. грн.				
1.	Активи	71615	71434	71932
2.	Валовий прибуток	27195	16901	27147
3.	Власний капітал	65733	61777	64774
4.	Позиковий капітал (зобов'язання)	5882	9657	7158
5.	Оборотні активи	58926	58366	59480
6.	Нерозподілений (реінвестований) прибуток	11868	-	2997
Значення Z-моделі (індексу)				
7.	Значення індексу Zл	0,107	0,080	0,098

Мінімальну ймовірність настання банкрутства ТДВ "Чернівецький хімзавод" підтверджує й модель Р. Лиса. І знову ж значення Z-моделі за 2022-2023 рр. зменшилися, а протягом 2023-2024 рр. зросли.

Розрахунок Z-моделі (табл. 2.5) показав, що ймовірність затримки платежів мінімальна та відповідає лише операційному дню банківського обслуговування. І це не дивно, оскільки аналіз абсолютних та відносних показників показав, що ТДВ "Чернівецький хімзавод" знаходиться у відмінному фінансову стані в розрізі платоспроможності.

При цьому протягом 2022-2023 рр. ймовірність затримки платежів по ТДВ "Чернівецький хімзавод" зросла, а у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. зменшилася, що підтверджується спочатку зростанням, а потім зменшенням від'ємних значень Z-моделі (індексу) Ж. Конана та М. Гольдера.

Таблиця 2.6

**Ймовірність затримки платежів по ТДВ "Чернівецький хімзагод"
за 2022-2024 рр. на основі індексу Ж. Конана та М. Гольдера (Франція)**

№ з/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
Вихідні дані, тис. грн.				
1.	Фінансовий результат до оподаткування	18250	347	7829
2.	Активи	71615	71434	71932
3.	Перманентний капітал	65733	61777	64774
4.	Фінансові витрати	53	67	75
5.	Чистий прибуток	14963	215	6342
6.	Поточна дебіторська заборгованість та гроші	34537	29639	35334
7.	Витрати на оплату праці та соціальні відрахування	22915	20951	22766
8.	Додана вартість	27195	16901	27147
9.	Позиковий капітал (зобов'язання)	5882	9657	7158
10.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	71279	72879	82045
Значення Z-моделі				
11.	Значення $Z_{кг}$	-0,784	-0,008	-0,297
Ймовірність затримки платежів за результатами розрахунку $Z_{кг}$, дні				
12.	Ймовірність затримки платежів	Менше ніж 10 днів та наближена до 1 операційного дня		

Дві останні моделі розроблені у країнах пострадянського простору і заслуговують на увагу, хоча кожна країна пішла своїм шляхом, що, відповідно відображено в системі нормативно-правового регулювання, складу та форм фінансової звітності, які лежить в основі розрахунку Z-моделей (індексів).

Таблиця 2.7

**Фундаментальна діагностика банкрутства ТДВ "Чернівецький
хімзагод" за 2022-2024 рр. на основі моделі О.О. Терещенка (Україна)**

№ з/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
Вихідні дані, тис. грн.				
1.	Грошовий потік	16641	1789	8264
2.	Зобов'язання	5882	9657	7158
3.	Активи	71615	71434	71932
4.	Чистий прибуток	14963	215	6342
5.	Запаси	24389	28727	24812
6.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	71279	72879	82045
7.	Основний капітал	12689	13068	12452
Значення Z-моделі (індексу)				
8.	Значення індексу $Z_{тер}$	9,021	1,590	4,553

За даними Z-моделі, розробленої О.О. Терещенком, ситуація щодо ймовірності настання банкрутства на ТДВ "Чернівецький хімзавод" за даними 2020-2022 рр. залишилася незмінною, тобто вона є мінімальною. При цьому, як і у більшості розглянутих моделях, ймовірність банкрутства протягом 2023-2022 рр. зросла, а протягом 2023-2024 рр. дещо знизилася.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності, фінансового стану підприємства дав змогу зробити такі висновки:

1. Наслідки повторного вторгнення військ-загарбників на територію України в лютому 2022 р. призвели до падіння ВВП країни в цілому, а також часткової або повної руйнації (захвату) підприємств. Крім цього це негативно вплинуло й на ефективність (прибутковість та рентабельність тощо) функціонування суб'єктів господарювання на «відносно спокійних» територіях. ТДВ "Чернівецький хімзавод". Проведені розрахунки на основі даних фінансової звітності показали падіння прибутковості та рентабельності підприємства в 2023 р. в порівнянні з 2022 р. Проте в результаті відносної фінансово-економічної ситуації, а також реалізації пакету стабілізаційних заходів управлінським персоналом в 2024 р. відбулося підвищення ефективності функціонування підприємства.
2. Незважаючи на запровадження воєнного наслідку, часткової втрати ланцюгів постачання сировини (матеріалів та тари), а також споживачів підприємство протягом 2022-2024 рр. знаходилося в відмінному фінансовому стані в розрізі фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності.
3. Відмінний фінансовий стан ТДВ "Чернівецький хімзавод", а також його стабільність, підтверджується й результатами фундаментальної діагностики, яка була проведена на основі найбільш розповсюджено-застосованими зарубіжними та вітчизняними моделями (тестами, індексами тощо).

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Удосконалення методики прогнозування фінансового стану підприємства

Прогнозування фінансового стану промислового підприємства актуальне при визначенні перспектив його розвитку та обґрунтування крупних господарських операцій, реалізації інвестиційних проектів, розробці бізнес та функціональних стратегій з в системі підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності, покращення фінансової стійкості, платоспроможності тощо.

Проводиться фінансовий аналіз поточного та прогнозованого перспективного стану підприємства з використанням груп якісних та кількісних показників. Сучасний інструментарій фінансово аналізу включає в себе різні методи прогнозування фінансового стану підприємства, серед яких найбільшого розповсюдження отримали формалізовані детерміновані методи. Подібні методи передбачають формування прогнозової фінансової звітності з наступним її аналізом.

У зв'язку з цим ефективним прийомом може стати постановка «зворотного» завдання із зазначенням прийнятного рівня значень певної групи показників фінансового стану. Заплановані показники сформулюють відповідну їм структуру прогнозової фінансової звітності підприємства. Послідовність процесу прогнозування у цьому випадку складається з таких етапів: аналіз та оцінка поточного фінансового стану; визначення значень показників, які відповідатимуть необхідному фінансовому стану; формування прогнозової фінансової звітності, яка відповідає встановленим значенням показників; розробку управлінських рішень щодо досягнення запланованого фінансового стану.

У кваліфікаційній роботі розглянуто основні етапи реалізації запропонованого підходу, який дозволить обґрунтувати ефективні управлінські рішення за рахунок чіткої кількісного визначення параметрів фінансового стану, а також встановлення взаємозв'язку між заданими параметрами та структурою прогнозованої фінансової звітності.

До найбільш важливим індикаторів фінансового стану, які мають практичний інтерес як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів фінансової звітності, відносяться ключові показники фінансової стійкості та платоспроможності. Зазначимо, що для кожного з коефіцієнтів визначені певні діапазони їх зміни, при виході за межі яких фінансовий стан трактується як нестійкий або взагалі кризовий.

Зазначені показники розраховуються на основі таких статей (розділів) Балансу (звіту про фінансовий стан) як: необоротні активи (НА), оборотні активи (ОА), запаси (З), поточна дебіторська заборгованість (ПДЗ), гроші та їх еквіваленти (ГКІ), поточні фінансові інвестиції (ПФІ), власний капітал (ВК), забезпечення та забезпечення (ЗЗ), довгострокові та поточні зобов'язання (ДЗ та ПЗ), валюта балансу (ВБ), власний оборотний капітал (ВОК), який розраховується як різниця між власним капіталом та необоротними активами.

Таким чином, систему коефіцієнтів, які характеризують фінансовий стан можна поділити на три групи (дод. Б6):

1. Коефіцієнти автономії (Ka) та фінансової стійкості ($Kф.с.$):

$$Ka = \frac{BK}{BB} \quad (3.1)$$

$$Kф.с. = \frac{BK + ДЗ}{BB} \quad (3.2)$$

2. Коефіцієнти маневреності власного капіталу ($Kм$), забезпечення оборотних активів ($Kз.о.а.$) та запасів ($Kз.з.$) власним оборотним капіталом:

$$Kм = \frac{ВОК}{BK} \quad (3.3)$$

$$K_{з.о.а.} = \frac{ВOK}{OA} \quad (3.4)$$

$$K_{з.з.} = \frac{ВOK}{3} \quad (3.5)$$

3. Коефіцієнти поточної ($K_{п.л.}$), швидкої ($K_{ш.л.}$) та абсолютної ліквідності ($K_{а.л.}$):

$$K_{п.л.} = \frac{OA}{ПЗ} \quad (3.6)$$

$$K_{ш.л.} = \frac{ПДЗ + ГKI + П\Phi I}{ПЗ} \quad (3.7)$$

$$K_{а.л.} = \frac{ГKI + П\Phi I}{ПЗ} \quad (3.8)$$

У якості вихідного параметру прогнозування фінансового стану підприємства на основі показників бухгалтерського балансу у випускній кваліфікаційній роботі прийнято величина власного капіталу ($ВK$), залежно від значення якого прогнозуються інші статті Балансу (звіту про фінансовий стан). Доцільність даного вибору пов'язана з тим, що саме величина власного капіталу визначає рівень фінансової незалежності та стійкості, а також тим, що власний капітал є найбільш довгостроковим джерелом фінансування активів, значна частина якого, як зокрема у ТДВ "Чернівецький хімзавод", знаходиться на стабільному рівні.

Вибір значень коефіцієнтів, які забезпечують досягнення поставленої мети, здійснюється виходячи з конкретних умов фінансово-господарської діяльності. Окреслимо плановані значення коефіцієнтів щодо формул 3.1-3.8 наступним чином:

$$\left\{ \begin{array}{l} Ka = \alpha_1 \\ K\phi.c. = \alpha_2 \\ Km = \alpha_3 \\ K_{з.о.а.} = \alpha_4 \\ K_{з.з.} = \alpha_5 \\ K_{п.л.} = \alpha_6 \\ K_{ш.л.} = \alpha_7 \\ Ka.л. = \alpha_8 \end{array} \right. \quad (3.9)$$

Відображаючи статті прогнозованого балансу з співвідношень 3.1-3.8,

та враховуючи систему рівностей 3.9, отримуємо залежність їх від рівня прийнятих значень коефіцієнтів $\alpha_1 + \alpha_2 + \alpha_3 + \alpha_4 + \alpha_5 + \alpha_6 + \alpha_7 + \alpha_8$. Зокрема валюта балансу буде мати наступний вигляд:

$$BB = \frac{1}{\alpha_1} * BK \quad (3.10)$$

Статті активу балансу будуть виражені наступним чином:

$$HA = (1 - \alpha_3) * BK = \frac{\alpha_1 - \alpha_4}{\alpha_1 * (1 - \alpha_4)} * BK \quad (3.11)$$

$$OA = \frac{1 - \alpha_1 + \alpha_1 * \alpha_3}{\alpha_1} * BK = \frac{1 - \alpha_1}{\alpha_1 * (1 - \alpha_4)} * BK \quad (3.12)$$

$$З = (\alpha_6 - \alpha_7) * \frac{1 - \alpha_2}{\alpha_1} * BK; \quad ПЗ = (\alpha_7 - \alpha_8) * \frac{1 - \alpha_2}{\alpha_1} \quad (3.13)$$

$$ГКІ + ПФІ = \alpha_8 * \frac{1 - \alpha_2}{\alpha_1} * BK \quad (3.14)$$

Статті пасиву бухгалтерського балансу представлені наступним чином:

$$BK = \frac{1 - \alpha_1}{\alpha_1} * BK \quad (3.15)$$

$$ДЗ = \frac{\alpha_2 - \alpha_1}{\alpha_1} * BK \quad (3.16)$$

$$ПЗ = \frac{1 - \alpha_2}{\alpha_1} * BK \quad (3.17)$$

Співвідношення 3.10-3.17 при планованому прогнозному значенні власного капіталу та заданому значенні коефіцієнтів $\alpha_1 + \alpha_2 + \alpha_3 + \alpha_4 + \alpha_5 + \alpha_6 + \alpha_7 + \alpha_8$ визначають величини основних розділів та статей прогнозного звіту про фінансовий стан. Крім того, з аналізу 3.10-3.17 випливає, що існують взаємозалежності між значеннями окремих коефіцієнтів $\alpha_1, \dots, \alpha_8$ зокрема, це прямі функціональні зв'язки:

$$\alpha_4 = \frac{\alpha_1 * \alpha_3}{1 + \alpha_1 * (\alpha_3 - 1)} \quad (3.18)$$

$$\alpha_5 = \frac{\alpha_1 * \alpha_3}{(\alpha_6 - \alpha_7) * (1 - \alpha_2)} \quad (3.19)$$

$$\alpha_7 = \alpha_6 - \frac{\alpha_1 * \alpha_3}{\alpha_5 * (1 - \alpha_2)} \quad (3.20)$$

При цьому обґрунтовуються зв'язки, які обмежують допустимі інтервали змін величин $\alpha_1, \dots, \alpha_8$:

$$\alpha_3 \leq \frac{\alpha_4}{\alpha_1}; \quad \alpha_3 \geq \alpha_1 \quad (3.21)$$

Даний факт регламентує вибір допустимих значень $\alpha_1, \dots, \alpha_8$ на почасовому етапі вирішення зворотного завдання.

Зазначимо, що при фіксованих значеннях коефіцієнтів $\alpha_1, \dots, \alpha_8$, збільшення або зменшення величини власного капіталу, яка була прийнята у якості вихідного прогнозованого параметру, призводить до пропорційної зміни статей прогнозованого бухгалтерського балансу.

Відповідно (3.10-3.21), які встановлюють явну залежність структури прогнозованого балансу від планованих показників фінансового стану, можуть бути використані у системі управління фінансово-економічною діяльністю підприємства. У цьому випадку управління впливом на складові активів та пасивів повинні забезпечити еволюцію поточного фінансового стану підприємства до прогнозованого рівня, який відповідає завданням значенням коефіцієнтів $\alpha_1, \dots, \alpha_8$.

Вибір конкретних значень коефіцієнтів $\alpha_1, \dots, \alpha_8$ залежить від багатьох факторів різного характеру, до яких можна віднести період виробничого та фінансового циклів, завдання оперативного управління, розроблених тактик, політик та стратегій, параметри поточного фінансового стану, конкурентні зміни к зовнішньому бізнес-середовищі підприємства тощо.

Запропонований підхід може бути використаний на практиці для прогнозування комплексних показників фінансового стану, а також для отримання прогнозних рейтингових оцінок.

3.2. Математичне моделювання оцінки фінансового стану підприємства

У сучасних умовах, які характеризуються невизначеністю та ризиком фінансово-економічної ситуації в Україні, актуальним є використання аналітичного моделювання фінансового стану підприємства, яке найбільш повно характеризує його фінансовий стан.

У даному пункті кваліфікаційної роботи розглядаємо аспекти формування математичної моделі оцінки фінансового стану підприємства з метою визначення ліквідності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

Першим етапом комплексної оцінки фінансового стану підприємства є розробка системи економічних показників. Розроблені фінансові показники повинні задаватися користувачем на основі певних критеріїв, які необхідні підприємству. Умовно цей процес представлений на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Процес формування активів і пасивів підприємства в контексті заданих фінансових показників

Звідси випливає, що, визначаючи значення фінансових коефіцієнтів, можна визначити значення статей балансу, тобто скласти модель бухгалтерського балансу, яка відповідала б усім вимогам розробленої системи показників.

Розглянемо теоретичні аспекти розробки даної моделі.

Для запису математичної моделі приймемо наступні позначення:

- 1) Y_{OA} – оборотні активи;
- 2) $Y_{ПЗЗ}$ – поточні зобов'язання та забезпечення;
- 3) $Y_{ВOK}$ – власний оборотний капітал;

- 4) $Y_{ГК}$ – грошові кошти;
- 5) $Y_{ДЗ}$ – поточна дебіторська заборгованість;
- 6) $Y_{ЗВМП}$ – запаси та витрати майбутніх періодів;
- 7) Y_3 – запаси (включаючи поточні біологічні активи);
- 8) $Y_{ВМП}$ – витрати майбутніх періодів;
- 9) $Y_{НА}$ – необоротні активи;
- 10) $Y_{ЗЗ}$ – зобов'язання;
- 11) $Y_{ДЗЗ}$ – довгострокові зобов'язання та забезпечення;
- 12) $Y_{ВК}$ – власний капітал;
- 13) $Y_{ФР}$ – фонди та резерви (власний капітал за виключенням зареєстрованого капіталу);
- 14) $Y_{ІНА}$ – інші необоротні активи;
- 15) $Y_{ОЗ}$ – основні засоби.

В якості постійних статей балансу в математичній моделі будуть валюта балансу та зареєстрований капітал.

Крім цього, в модель необхідно включити деякі балансові рівняння, які виражають зв'язок між основними статтями балансу. В результаті отримаємо наступну систему рівнянь (табл. 3.1 та формула 3.22).

Таблиця 3.1

Рівняння (обмеження) в математичній моделі та їх економічний зміст

№ з/П	Обмеження	Економічний зміст
1	2	3
1.	$Y_{ОА} - Y_{ПЗЗ} = Y_{ВOK}$	Розрахунок наявності власного оборотного капіталу
2.	$\frac{Y_{ГК}}{Y_{ВOK}} = МВОК$	Маневреність власного оборотного капіталу
3.	$\frac{Y_{ГК}}{Y_{ПЗЗ}} = K_{ПЛ}$	Коефіцієнт поточної ліквідності
4.	$\frac{Y_{ГК} + Y_{\partial\partial}}{Y_{ПЗЗ}} = K_{ШЛ}$	Коефіцієнт швидкої ліквідності
5.	$\frac{Y_{ГК}}{Y_{ПЗЗ}} = K_{АЛ}$	Коефіцієнт абсолютної ліквідності

Продовження табл. 3.1

1	2	3
6.	$Y_{ГК} + Y_{ДЗ} + Y_{ЗВМП} = Y_{ОА}$	Балансове рівняння
7.	$\frac{Y_{ВOK}}{Y_3} = K_{ВOK/3}$	Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом
8.	$Y_{ЗВМП} - Y_3 = Y_{ВМП}$	Балансове рівняння
9.	$Y_{ОА} + Y_{НА} = БА$	Балансове рівняння (вартість майна-активів)
10.	$Y_{ПЗЗ} + Y_{ДЗЗ} = Y_{ЗЗ}$	Балансове рівняння
11.	$Y_{ПЗЗ} + Y_{ДЗ} = БП$	Балансове рівняння (пасиви підприємства)
12.	$\frac{Y_{ВК}}{Y_{ЗЗ}} = K_{ВК/ЗЗ}$	Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань
13.	$\frac{Y_3}{Y_{ОА}} = ПВ_{3/ОА}$	Питома вага запасів в оборотних активах
14.	$\frac{Y_{ВOK}}{Y_{ВК}} = K_{МВOK}$	Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу
15.	$\frac{Y_{ДЗЗ}}{Y_{НА}} = K_{СДЗЗ}$	Коефіцієнт структури довгострокових зобов'язань (коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань й забезпечень та необоротних активів)
16.	$\frac{Y_{ДЗЗ}}{Y_{ЗЗ}} = K_{СЗЗ}$	Коефіцієнт структури зобов'язань (питома вага довгострокових зобов'язань, забезпечень та зобов'язань й забезпечень)
17.	$Y_{ОЗ} + Y_{ІНА} = Y_{НА}$	Балансове рівняння
18.	$\frac{Y_{ОЗ} + Y_3}{БА} = K_{МВП}$	Коефіцієнт майна виробничого призначення (питома вага основних засобів та запасів в майні підприємства)
19.	$Y_{ВOK} - Y_{ГК} = ПФП$	Поточні фінансові потреби
20.	$\frac{Y_{ОА}}{Y_{НА}} = K_{ОА/НА}$	Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів
21.	$Y_{ВК} - Y_{ФР} = ЗК$	Зареєстрований капітал (ЗК)

З наведених в табл. 3.1 рівнянь (співвідношень) отримуємо наступну систему рівнянь.

Система рівнянь (3.22) містить 15 невідомих і 21 рівняння. У цьому випадку маємо перевизначену систему, тобто таку, в якій кількість рівнянь більша за кількість невідомих. Для її розв'язання будемо шукати «псевдо розв'язок» за допомогою методу найменших квадратів:

$$\sum_{j=1}^n b_{jk} * y_k = f_k, \quad k = \overline{1, ..., m}, m > n \quad (3.23)$$

в матричному вигляді:

$$A_y = f \quad (3.24)$$

де, $A - (m \times n)$ матриця, $f \in R^m, m > n$.

$$\left\{ \begin{array}{l} Y_{OA} - Y_{ПЗ} - Y_{ПЗ} - Y_{BOK} = 0 \\ Y_{ГК} - M_{BOK}(Y_{BOK}) = 0 \\ Y_{OA} - (K_{ПЛ})Y_{ПЗ} = 0 \\ Y_{ГК} - Y_{ДЗ} - K_{ШЛ}(Y_{ПЗ}) = 0 \\ Y_{ГК} - K_{АЛ}(Y_{ПЗ}) = 0 \\ Y_{ГК} - Y_{ДЗ} - Y_{ЗВМП} - Y_{OA} = 0 \\ Y_{BOK} - Y_3(-Y_{ЗВМП} - Y_{OA}) = 0 \\ Y_{ЗВМП} - Y_3 - Y_{ВМП} = 0 \\ Y_{OA} - Y_{НА} = БА \\ Y_{ПЗ} - Y_{ДЗ} - Y_{ЗЗ} = 0 \\ Y_{ВК} - K_{ВК/ЗЗ}(Y_{ЗЗ}) = 0 \\ Y_3 - П_{ВЗ/OA}(Y_{OA}) = 0 \\ Y_{BOK} - K_{MBOK}(Y_{ВК}) = 0 \\ Y_{ДЗ} - K_{СДЗ}(Y_{ЗЗ}) = 0 \\ Y_{OЗ} - Y_{ИНА} - Y_{НА} = 0 \\ Y_3 - Y_{OЗ} - K_{МВП}(БА) = 0 \\ Y_{BOK} - Y_{ГК} = ПФП \\ Y_{НА} - K_{OA/НА}(Y_{OA}) = 0 \end{array} \right. \quad (3.22)$$

Оскільки ранг основної матриці A не дорівнює рангу розширеної матриці $\bar{A}$, то за теоремою Кронекера-Капеллі в звичайному розумінні система не має рішень.

Згідно з методом найменших квадратів під узагальненим рішенням системи (формула 3.22) розуміється набір чисел $y_1, y_2, \dots, y_n$, для яких мінімальна сума мінімізованої функції:

$$F(y_1, y_2, \dots, y_n) = \sum_{k=1}^n (b_{jk}y_k - f_j)^2, F \rightarrow \min \quad (3.25)$$

Розв'язок задачі (формула 3.25) знаходиться наступним чином.

Запишемо необхідні умови мінімуму:

$$0 = \frac{1}{2} \frac{\partial F}{\partial y_i} = \sum_{j=1}^n (\sum_{k=1}^n b_{ik}y_k - f_i)b_{ij}, j = \overline{1, n} \quad (3.26)$$

Змінюємо порядок щодо i та щодо k :

$$\sum_{k=1}^n (y_k \sum_{i=1}^n b_{jk}b_{ij} - \sum_{i=1}^n b_{ik}f_i) = 0 \quad (3.27)$$

та позначаючи

$$x_{jk} = \sum_{i=1}^n b_{ik} b_{ij}, g_k = \sum_{i=1}^n b_{ik} f_i \quad (3.28)$$

отримуємо для визначення $y_1, y_2, \dots, y_n$:

$$\sum_{i=1}^n b_{jk} y_k = f_j, j = 1, n \quad (3.28)$$

або в матричному вигляді:

$$B_y = g, B = B_{n \times n} = y \in R^n, g = R^n \quad (3.29)$$

з формули 3.22 виходить:

$$B = A^T \times A, g = A^T \times f \quad (3.30)$$

Систему (формула 3.28) в матричному вигляді, при умові (формули 3.29 та 3.30) представимо наступним чином:

$$A^T \times A \times y = A^T \times f \quad (3.31)$$

Розв'язавши рівняння (3.31), отримаємо «псевдо рішення».

В результаті розв'язання системи рівнянь (формула 3.22) визначаються значення 15-ти змінних. Отримані значення відповідатимуть такому фінансовому стану підприємства, у якому воно найповнішим чином задовольнятиме необхідним значенням показників ліквідності (платоспроможності) та фінансової стійкості.

Дані значення вважатимемо оптимальними з точки зору заданих критеріїв, та позначимо верхнім індексом P .

Позначимо фактично наявні на даний період часу значення балансових статей $GK^E, ДЗ^E, ЗВМП^E, ОЗ^E, ІНА^E, ФР^E, ВК^E, ПЗЗ^E, ДЗЗ^E$ з верхнім індексом E .

Порівнюючи відхилення фактично наявних значень відповідно до значень розрахованого балансу, отримуватимемо відхилення Δ_j від розрахованого стану за кожному із основних елементів (розділів і статей) бухгалтерського балансу.

Ці відхилення можуть бути позитивними чи негативними. Для того, щоб позбутися впливу знака, необхідно підвести кожне отримане відхилення

квадрат. Таким чином, отримаємо сумарне відхилення за статтями (розділами) бухгалтерського балансу Δs у загальному вигляді:

$$\Delta s = \sqrt{\sum_{j=1}^n (Z^P - Z^E)^2} \quad (3.32)$$

де, Z^P та Z^E – відповідно розрахункові та фактичні значення бухгалтерського балансу.

З цього випливає, що є можливість оцінки фінансового стану підприємства всього через один показник – Δs , що суттєво полегшує завдання оцінки фінансового стану підприємства.

На додаток до цього абсолютного показника необхідно розрахувати величину відносного показника, який розраховується як відношення показника Δs до максимально можливе відхилення – $\Delta s^{\max}$.

Справджується наступне трактування. Максимально можливе відхилення ($\Delta s^{\max}$) від завданого фінансового стану підприємства дорівнює подвоєній валюті балансу підприємства:

$$\Delta s^{\max} = 2BB \quad (3.33)$$

Тоді у вигляді відносного показника оцінка фінансового стану підприємства набуде вигляду:

$$\Psi = \frac{\Delta s}{\Delta s^{\max}} = \frac{\Delta s}{2 \times BB} \quad (3.34)$$

де показник Ψ дозволяє оцінити стан підприємства з погляду ліквідності та фінансової стійкості.

Для оцінки адекватності моделі фінансового стану підприємства, тобто перевірки адекватності розрахункових даних, використовуємо середнє відносне лінійне відхилення, яке використовується для розрахунку відхилення фактичних значень будь-яких характеристик від значень відповідних характеристик, розрахованих на основі даного рівняння регресії, яке розраховується за такою формулою:

$$\mu = \frac{1}{n} \times \sum_{j=1}^n \frac{|Y_j - \bar{Y}_j|}{Y_j} \times 100\% \quad (3.35)$$

де Y_j та $\overline{Y_j}$ – відповідно значення заданих фінансових показників і значення фінансових показників, розрахованих за даними розрахованого балансу.

Вважається, що, якщо середнє відносне лінійне відхилення не перевищує 15%, то побудована модель цілком може бути використана для розрахунків. Якщо ж середнє відносне лінійне відхилення перевищить 15%, буде потрібно коригування вихідних даних з метою виключення суперечливих результатів. Адекватність моделі в даному випадку дозволить уникнути отримання суперечливих результатів.

Висновки до розділу 3

За результатами проведених досліджень та запропонованих економіко-математичних моделей прогнозування й моделювання фінансового стану суб'єктів господарювання можна зробити наступні висновки:

1. Сьогодні, в умовах які постійно змінюються та характеризуються невизначеністю та ризиком, важливу роль відіграє комплексний фінансово-економічний аналіз, який зокрема покликаний своєчасно діагностувати й прогнозувати фінансовий стан, а також обґрунтувати систему заходів щодо його стабілізації.
2. Необхідність передбачення змін фінансового стану та ефективності функціонування підприємства актуалізує роль прогнозування, що дозволяє знизити рівень невизначеності та ризику, підвищити результативність системи управління.
3. Запропонована математична модель відповідає вимогам показників ліквідності та фінансової стійкості. Її використання є ефективним, оскільки вона дозволяє знаходити оптимальний фінансовий стан організації та необхідні рішення для його поліпшення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Незважаючи на значну кількість проведених досліджень, на сьогодні відсутній єдиний підхід до тлумачення поняття «фінансовий стан». Різні науковці розглядають це поняття або у надто вузькому, або навпаки у досить широкому контексті.
2. В результаті аналізу трактування поняття вітчизняними та зарубіжними дослідниками, нами було узагальнено наступне визначення фінансового стану – це інтегральна характеристика підприємства, яка формується під впливом наявності, розміщення та використання фінансово-майнового потенціалу і деталізується в розрізі фінансової стійкості, плато-, кредито- й конкурентоспроможності підприємства тощо.
3. Аналіз фінансового стану та його прогнозування виступає одним із основних напрямів в системі інформаційно-аналітичного забезпечення обґрунтування оперативних, тактичних та стратегічних управлінських рішень.
4. Основою формалізації оцінки фінансово стану суб'єкті господарювання виступає побудова організаційно-інформаційної моделі, яка складається з відповідних блоків та повинна враховувати види економічної діяльності та розміри підприємства, його організаційно-правову форму господарювання та форму власності тощо.
5. На сьогоднішній день все ще залишається відкритим питання розробки моделі фінансового стану для вітчизняних підприємств, які мають свою специфіку фінансово-господарської діяльності, пов'язаної, в першу чергу, з впливом зовнішнього середовища та інституційних факторів.
6. В системі удосконалення методики прогнозування фінансового стану суб'єктів господарювання можуть бути використані методи, засновані на експертних оцінках, статистичного, кореляційно-регресійного, дискримінантного аналізу, балансовій ув'язці груп (розділів, статей) звіту

про фінансовий стан тощо. І знову ж, кожному з них притаманні як переваги, так і недоліки. Крім цього, жоден прогноз не гарантує очікуваного результату, у т.ч. фінансового стану підприємства.

7. Існуючі вітчизняні та зарубіжні методики оцінки ймовірності банкрутства не дають 100% результату, оскільки базуються на розрахунку кількох фінансових коефіцієнтів за даними бухгалтерської звітності на конкретну дату, не враховуючи майбутні грошові потоки, значущі фактори зовнішнього та внутрішнього середовища та галузеву специфіку.
8. На нашу думку, методика оцінки ймовірності банкрутства повинна розроблятися на основі галузевого, комплексного та динамічного підходів. Модель повинна бути розроблена для кожної галузі окремо, не можна застосовувати одні й ті ж моделі для торгівлі, сільського господарства, промисловості, будівництва тощо; враховувати вплив усіх специфічних зовнішніх і внутрішніх факторів, інакше дані не можна буде інтерпретувати об'єктивно; а також спиратися на оперативну інформацію синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку, застосовуючи метод фінансового аналізу.
9. Практична реалізація обліково-аналітичних моделей з урахуванням застосування системи рахунків, характерної для фінансового аналізу, дозволить сформулювати новий інформаційний масив, який забезпечить високий ступінь прозорості господарських процесів для антикризового управління, дозволить здійснювати жорсткий контроль за цільовим використанням власного капіталу, позикових і залучених ресурсів, забезпечить синхронізацію послідовності господарських операцій з відображенням їх впливу на фінансові показники через систему облікових записів як по обороту капіталу в цілому, так і по кожному окремому бізнес-процесу.
10. Незважаючи на прийняті нині діючими, або вже ліквідованими міністерствами та відомствами України, на сьогодні відсутні Методики або Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану

(інвестиційної привабливості, діагностики банкрутства), які базуються на чинних формах фінансової звітності підприємства. Даний факт, в системі усунення різниці у підходах щодо аналізу фінансового стану та чіткого зазначення рядків (розділів) звітності, вимагає створення єдиного концептуального підходу у вигляді розробки методичних рекомендацій.

11. Досліджуване підприємство функціонує у лакофарбовій промисловості та реалізує готову продукцію на вітчизняному та іноземному ринках, зокрема у США, Франції, Словаччині, Німеччині, Чехії, Румунії, Польщі тощо. За останні роки підприємство збільшувало виробництво та реалізацію продукції на експорт, а саме фільтрувальних патронів. У той час як на внутрішньому ринку спостерігалось зменшення обсягів реалізації майже по всіх видах лакофарбової продукції.
12. Коефіцієнтний аналіз показав, що підприємство протягом досліджуваних періодів знаходиться у відмінному фінансовому стані в розрізі фінансової стійкості та платоспроможності.
13. Протягом 2022-2023 рр. по підприємству спостерігається зниження прибутковості та рентабельності, що обумовлено повторним повномасштабним вторгненням РФ на територію України. Але в 2024 р. в порівнянні з 2023 р. відбулося збільшення чистого прибутку та розрахункових показників рентабельності.
14. Прогнозування фінансового стану на основі фундаментальної діагностики банкрутства за іноземними та вітчизняними моделями показало низьку ймовірність настання кризових фінансових явищ на підприємстві в найближчі 2-3 роки.

На підставі вищевикладеного, можна відзначити ряд рекомендацій для удосконалення моделей оцінки фінансового стану підприємства. Підсумки про результати зовнішнього аналізу необхідно робити, спираючись на більш глибокий внутрішній аналіз. Причини зміни фінансових факторів і показників, найчастіше виявляються у внутрішній виробничо-господарській діяльності.

Отже рекомендуємо для суб'єктів господарювання в цілому та ТДВ "Чернівецький хімзавод" зокрема в системі покращення інформативності моделей прогнозування фінансового стану:

- контролювати охоплення всіх істотних факторів, які впливають на показники діяльності підприємства;
- присвоювати показникам, які характеризують фінансовий стан, вагових коефіцієнтів та інтервальних значень;
- створювати системи розрахункових показників фінансового стану, які відображають їх логічний взаємозв'язок;
- розраховувати інтегральний показник, який характеризує роботу підприємства в усіх аспектах господарювання;
- робити акцент на вітчизняні моделі, оскільки фінансові коефіцієнти отримуються експертним методом або за допомогою нормування, і вони будуть відрізнятися для країн з різною економікою.

Для вдосконалення діагностики фінансів підприємства, крім точкової прогнозної оцінки, можна досліджувати динаміку зміни даної оцінки в часі. Це дозволить підібрати більш чітку розробку моделі фінансового стану підприємства.

Що стосується безпосередньо ТДВ "Чернівецький хімзавод" то пропонуємо:

1. Застосовувати систему бюджетування в цілому, а також складання фінансових бюджетів зокрема, що дозволить покращити інформаційну підтримку управління та зміцнення фінансового стану підприємства.
2. Проводити активну маркетингову політику щодо розширення ринків збуту лакофарбової продукції як всередині країни, та і за її межами, що дозволить збільшити завантаження виробничих потужностей на стратегічну перспективу, а отже й обсяги доходів від основної діяльності та прибутковості підприємства.
3. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства здійснювати постійний моніторинг прайс-листів постачальників, що дозволить

зменшити закупівельну вартість виробничих запасів, напівфабрикатів та також вартість придбання об'єктів основних засобів.

4. Розглянути можливість у системі обґрунтування Бізнес-плану в цілому, а також його складової – фінансового плану, методику прогнозування фінансового стану на основі різноманітних підходів та концепцій.
5. З метою як мінімум збереження існуючого рівня фінансової стійкості, плато- та конкурентоспроможності проводити діагностику як власного фінансового стану, так і реальних та потенційних партнерів й конкурентів.

Отже, запропоновані нами заходи сприятимуть збереженню та подальшому зміцненню фінансового стану, у т.ч. за рахунок його прогнозування, а також покращенню інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських фінансово-економічних рішень на ТДВ "Чернівецький хімзавод" у наступних звітних періодах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Августин Р. Р., Демків І. О. Пріоритети вдосконалення системи менеджменту покращення фінансово-економічного стану підприємства // Економіка і суспільство. 2021. Вип. 29. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/576>
2. Адамова І. З., Романчук А. Л. Прогнозування фінансового стану підприємства: теоретичні та методичні аспекти // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія «Економічні науки». 2012. Вип. 2. С. 340-347. URL : http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2012/v2/NV-2012-v2_56.pdf
3. Бараненко Н. М. Облікова політика : практичне керівництво. Київ : ЦУЛ, 2017. 344 с.
4. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Ельга, 2008. 722.
5. Богацька К. В., Говорушко Т. А., Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : НУХТ, 2014. 320 с. URL : http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/24917/4/Fin_analiz.pdf
6. Гарастовська А. В., Слободян Н. Г. Оцінка ймовірності банкрутства вітчизняного підприємства (на прикладі ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» // Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Сер. «Економіка та підприємництво». 2020. № 4 (115). С. 128-133. URL: <http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=131>
7. Герасимчук В. Економіко-математичне прогнозування фінансового стану в сучасних умовах // The scientific heritage. 2020. № 47. С. 39–52. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=42976284>
8. Готра В. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення // 2017. Вип. 8. С. 219–223. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf
9. Гринько О. Р. Методи прогнозування фінансового стану підприємства // Збір. студ. наук. праць ЧТЕІ КНТЕУ. Вип. XXXI. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ,

2022. С. 96-99.
10. Гриценко Л. О., Боярко І. М., Шамкало К. Ю. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств // Вісник Університету банківської справи. 2019. № 2–3 (35–36). С. 108-115.
 11. Добренко А., Фурманчук О. Шляхи вдосконалення методики проведення аналізу фінансового стану підприємства // Економіка і регіон. 2021. Т. 1(80). С. 100–105. URL : <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2244>
 12. Добровольська О. В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства // Агросвіт. 2021. № 20. С. 40–45. URL : http://www.agrosvit.info/pdf/20_2021/7.pdf
 13. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с. URL : <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dropa-Navchalnyy-posibnyk-2024.pdf>
 14. Дутчак І., Семчишин А. Теоретичне забезпечення аналізу фінансового стану промислових підприємств України // Економічний аналіз. 2024. Том 34. № 2. С. 208-215. DOI : <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.208>
 15. Захарова Н. Ю. Підходи до формування й оцінки фінансової стійкості підприємства // Бізнес Інформ. 2020. №10. С. 307–315. URL : https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_10_0_307_315
 16. Квасній М. М., Циганчук Р. О. Прогнозування фінансового стану підприємства на основі інтегрування Z-моделей // Вісник Університету банківської справи. 2021. № 1 (40). С. 77-84. URL : <http://visnuk-archiv.ubs.edu.ua/article/view/237620>
 17. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
 18. Козар М. Д. Математичні аспекти моделювання фінансового стану підприємства // Збірник студентських наукових праць ЧТЕІ ДТЕУ. Вип. XXXV. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2025. С. 96-99.
 19. Колошко Н. В., Слободян Н. Г. Оцінка ймовірності банкрутства як метод

- прогнозування фінансового стану підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. пр. Сер. Економічні науки. 2019. Вип. 33. С. 231–236. URL : <http://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/153>
- 20.Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. ; 3-є вид., допов. і перероб. Київ : ВД “Кондор”, 2020. 396 с. URL : <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/11596>
- 21.Лазоренко В. В. Методи оцінки банкрутства в аналізі фінансової стійкості підприємств сфери послуг // Приазовський економічний вісник. 2018. Вип. 1 (06). С. 62-65. URL : http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/13.pdf
- 22.Магопєць О. А., Шалімова Н. С., Черновол О. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. ; 2-ге вид., випр. і доп. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 230 с. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/4c90838a-0458-4495-8ee4-99315ea851c4/content>
- 23.Малярчук О. В., Рилєєв С. В., Дрінь І. І. Фінансово-податкові аспекти планування діяльності компаній: економетричний аналіз. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. Вип. II. Чернівці : ЧТЕІ ДТЕУ, 2024. С. 79-95.
- 24.Меліхова Т. О. Аналіз фінансового стану та виявлення загроз як засіб прогнозування ймовірності банкрутства промислового підприємства // REVIEW OF TRANSPORT ECONOMICS AND MANAGEMENT. 2019. № 1 (17). С. 48–57. URL : <http://pte.diit.edu.ua/article/view/176496/179622>
- 25.Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
- 26.Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text>

- 27.Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 26.06.1997 р. № 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
- 28.Методичні рекомендації зі складання звіту про управління : Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
- 29.Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text>
- 30.Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховуванням банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.06.2006 р. № 14. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
- 31.Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
- 32.Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text>
- 33.Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 26.06.1997 р. № 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
- 34.Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Лист Державної податкової адміністрації

- України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text>
- 35.Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховуванням банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.06.2006 р. № 14. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
- 36.Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Київ : Вища школа, 2013. 277 с.
- 37.Міщенко В. А., Таранюк Л. М., Домніна І. І. Превентивне оцінювання фінансового стану підприємства з позиції можливого банкрутства // Вісник СумДУ. Сер. “Економіка”. 2020. № 3. С. 45–53. URL : https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/5.pdf
- 38.Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підруч. Київ : КНТЕУ, 2014. 536 с.
- 39.Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. / Т. Д. Косова та ін. Київ : ЦУЛ , 2012. 528 с.
- 40.Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності : підруч. Київ : КНЕУ. 2016. 629 с.
- 41.Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2007. 488 с.
- 42.Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>
- 43.Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01/ed20130219/find?text=%D4%B3%ED%E0%ED%F1%EE%E2%E8%E9+%>

[F1%F2%E0%ED+%EF%B3%E4%EF%F0%E8%BA%EC%F1%F2%E2%E0](#)

44. Про визначення ознак приховування банкрутства, навмисного банкрутства, перешкоджання проведенню розрахунку з кредиторами : Постанова Міністерства економіки Республіки Білорусь від 10.05.2023 р. № 8. URL : <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=W22340026>
45. Про врегулювання неплатоспроможності : Закон Республіки Білорусь від 13.12.2022 р. № 227-3. URL : <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=H12200227>
46. Про економічну неспроможність (банкрутство) : Закон Республіки Білорусь від 13.06.2012 р. № 415-3. URL : <https://pravo.by/document/?guid=12551&p0=H11200415>
47. Про неплатоспроможність : Закон Республіки Узбекистан від 12.04.2022 р. № ЗРУ-763. URL : <https://lex.uz/ru/docs/5957616?ONDATE=13.02.2025%2000>
48. Проскуріна Н., Гнідкова А. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>
49. Регламент проведення аналізу фінансово-економічного стану підприємств з державною участю : Постанова Кабінету Міністрів Республіки Узбекистан від 14.12.2018 р. № 1013 р. URL : <https://surl.lu/ualkah>
50. Русіна Ю. О., Полозук Ю. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають // Міжнародний науковий журнал = International scientific journal. 2025. № 2. С. 91–94.
51. Савина С. С. Формування системи фінансового планування підприємства в умовах невизначеності // Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18. С. 531–537. URL : http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/74.pdf
52. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. ; 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 668 с.
53. Семенова К. Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та

- тенденцій розвитку // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. № 5-6. С. 77-82. URL : <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/282-283/pdf/77-82.pdf>
54. Слободян Н. Г., Черняк В. А. Дослідження фінансового стану підприємства з використанням моделей банкрутства // Приазовський економічний вісник. 2020. Вип. 3 (20). С. 258–294. URL : http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/46.pdf
55. Сосновська О. О. Методичні підходи до діагностування фінансового стану підприємства // Modern Economics. 2019. № 14. С. 264-271 // URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/methodical-approaches-to-diagnosing-the/>
56. Ткаченко Д. Д. Фінансове планування підприємств в умовах розвитку цифровізації економіки // Молодий вчений. 2021. № 2. С. 126–147.
57. Ткаченко Є. Ю., Зінченко В. В. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства // Причорноморські економічні студії. 2024. URL : http://bses.in.ua/journals/2024/86_2024/26.pdf
58. Томчук О. Ф., Левчук М. С. Критерії оцінювання і прогнозування фінансового стану та результатів діяльності підприємства // Молодий вчений». 2019. № 9 (73). С. 480–486. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/9/102.pdf>
59. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с. URL : <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8241/1/>
60. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи // Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 19-20. С. 96-102. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/19-20_2020/17.pdf
61. Черкашина А. О., Головка О. Г. Шляхи поліпшення фінансового стану підприємства // Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 39. С. 254–259. http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/44.pdf

62. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Ситник Н. С. та ін. ; за ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
63. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Харків : Видавництво Іванченка І. С. 2024. 151 с. URL : https://nmetau.edu.ua/file/fin_analiz_lbr_2024_rbr_repozitariy.pdf
64. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека ін. та ; за ред. І. О. Школьник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01a05557-723a-4bbf-88f9-59fd19bf804f/content>
65. Фінансовий менеджмент : підруч. / Ковалюк О. М. та ін. ; за ред. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 438 с.
66. Халатур С. М., Гончаренко О. М., Хомук Н. Д. Інструментарій фінансового інжинірингу для комплексної оцінки фінансового стану підприємства // Економіка та держава. 2022. № 1. С. 39–44. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/9.pdf
67. Швець Ю. В. Діагностика ймовірності настання банкрутства як основа управління антикризового управління операційною діяльністю підприємств машинобудування. 2020. № 3. С. 82–87. URL : <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4542&i=14>
68. Швець Ю. В. Прогнозування показників фінансового стану як елемент управління операційною діяльністю підприємств машинобудування у кризових умовах // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2020. Вип. 42. С. 89–94. URL : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/42-2020/18.pdf>
69. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2006. 528 с.
70. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства // Ефективна економіка. 2018. № 4. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6232>
71. Ярмач Ю. В., Меженський М. Ю. Прогнозування фінансової стійкості

підприємства // Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 48. С. 262–266. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/50.pdf

72. Яцук О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Сер. “Економіка і управління”. 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173–180. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_35

Таблиця А1

**Тлумачення категорії «фінансовий стан» у працях дослідників та
нормативних актах**

№ з/п	Автор	Фінансовий стан – це ...
1.	Гриценко Л.О., Боярко І.М., Шамкало К.Ю [10, с. 109]	комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
2.	Подольська В.О., Яріш О.В. [41, с. 48]	здатність підприємства фінансувати свою діяльність, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
3.	Шморгун Н.П., Головко І.В. [69, с. 521]	характеризує здатність підприємства саморозвиватися на певний момент часу, визначається системою показників, що дозволяє оцінити наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
4.	Дутчак І., Семчишин А. [14, с. 213]	суб'єктивна комплексна якісна оцінка економічної діяльності суб'єкта господарювання за певний період часу, міра того, наскільки добре фірма може використовувати активи свого основного виду діяльності та отримувати прибуток
5.	Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [43]	сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства
6.	Савицька Г.В. [52, с. 382]	економічна категорія, що відображає фінансові відношення суб'єкту ринку та його спроможність фінансувати свою діяльність станом на певну дату
7.	Семенова К.Д. [53, с. 78]	одна з основних характеристик ефективності функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, індикаторами забезпеченості фінансовими ресурсами, доцільністю їх розміщення та ефективного використання, спроможності здійснювати ефективну господарську діяльність в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища
8.	Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю.О. [60, с. 97]	основна характеристика забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, що не обхідні для здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності та вчасного виконання фінансових зобов'язань
9.	Бараненко Н.М. [3, с. 211]	характеристика його фінансової конкурентоспроможності, ефективність споживання фінансових ресурсів і капіталу, повнота виконання зобов'язань перед іншими суб'єктами господарювання та державою
10.	Томчук О.Ф., Левчук М. С. [58, с. 482]	економічна категорія , що відображає фінансові відносини суб'єкту на ринку та його здатність фінансувати свою діяльність станом на певну дату
11.	Ковалюк О.М. [65, с. 282-283]	багатовимірною економічною величиною, яка відображає наявність та використання фінансових ресурсів підприємства
12.	Школьник І.О. [64, с. 277]	це, по суті, кінцеві результати його діяльності
13.	Меєс В.О. [36, с. 77]	виражається у співвідношенні структур активів та пасивів, тобто засобів підприємств та їх джерел
14.	Русіна Ю.О., Полозук Ю.В. [50, с. 92]	реальні та потенційні фінансові можливості фірми як партнера по бізнесу, об'єкта інвестування капіталу, платника податків

Таблиця А2

Напрями аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання

Складові частини аналізу	Ю.М. Тютюнник, Л.О. Дорогань- Писаренко, С.В. Тютюнник [59]	Г.В. Савицька [52]	О.М. Ковлюк [73]	Н.П. Шморгун [65]	І.В. Школьник [64]	Є.В. Мних, Н.С. Барабаш [38]	О.А. Магопеч, Н.С. Шалімова, О.М. Черновол [22]	Т.Д. Косова [39]	Я.Б. Дропа [13]	В.О. Подольська, О.В. Яріш [41]	І.В. Кризов'язук [20]	І.М. Парасій- Вергуненко [40]	Н.В. Ситник [62]	Р.Б. Соколюська, В.Д. Зелікман, Т.В. Акімова [63]
Платоспроможність		+	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+
Фінансова незалежність, стійкість, стабільність	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+		+
Структура активів та пасивів		+	+	+		+	+		+		+	+	+	+
Ділова активність, оборотність, ефективність використання капіталу	+	+			+		+	+			+	+	+	
Рентабельність, прибутковість, дохідність	+				+	+	+	+		+		+	+	+
Ліквідність	+	+		+	+	+	+	+	+	+		+		
Кредитоспроможність		+			+			+						
Потенційне банкрутство		+						+						+
Управління грошовими потоками							+							+
Лeverидж		+										+		
Майновий стан	+			+		+		+		+		+		
Інвестиції								+			+			+
Перспективи бізнесу							+							+
Самофінансування				+										
Ринкові індикатори										+				
Продуктивність											+			
Валютна самоокупність					+									
Стан на ринку цінних паперів	+													
Необхідний приріст власного капіталу			+											
Стан запасів						+								
Дебіторська та кредиторська заборгованість						+								
Конкурентоспроможність							+							+

Суб'єкти аналізу фінансового стану підприємства

№ з/п	Види користувачів облікової інформації	Необхідна інформація	Мета використання інформації
Внутрішні користувачі			
1.	Власники підприємства та вищий управлінський персонал	Загальний фінансовий стан підприємства	Прийняття управлінських рішень щодо тактичного і стратегічного розвитку
2.	Менеджери різних напрямків діяльності (фінансові, виробничі, з маркетингу тощо)	Інформація щодо функціонування підпорядкованої системи діяльності	Прийняття управлінських рішень по удосконаленню та регулюванню діяльності
3.	Керівники підрозділів (центрів відповідальності) підприємства	Інформація про функціонування підрозділів (центрів відповідальності) про доходи, витрати	Прийняття оперативних рішень з контролю та управління та управління підрозділами
4.	Робітники і службовці підприємства	Інформація про загальний стан функціонування підприємства	Збереження робочих місць, можливість підвищення оплати праці
Зовнішні користувачі			
5.	Дійсні та потенційні інвестори	Фінансовий та майновий стан підприємства, рентабельність, одержані прибутки	Можливість отримання прибутку, прийняття рішень по операціях з акціями, про доцільність вкладення капіталу
6.	Банківські та інші кредитні установи	Фінансовий та майновий стан підприємства, платоспроможність	Можливість надання кредитів, імовірність повернення кредиту та отримання %
7.	Постачальники та інші кредитори	Платоспроможність підприємства	Своєчасність оплати рахунків, заборгованості
8.	Замовники, покупці, клієнти	Інформація про фінансовий стан підприємства	Можливість отримання необхідних товарів, послуг
9.	Державна податкова служба України	Своєчасність і повнота сплати податків	Контроль за надходженнями коштів до бюджету, нарахування штрафних санкцій за несвоєчасну сплату податків
10.	Державна служба статистики України	Узагальнення та аналіз звітності підприємств	Підготовка необхідної інформації для вищих органів державного управління
11.	Профспілки	Фінансовий стан підприємств, галузей	Підготовка до ведення переговорів з питань праці та її оплати
12.	Широка громадськість	Загальний вплив діяльності підприємства на добробут суспільства	Згідно з потребами користувачів
13.	Аудиторські фірми	Фінансовий стан та ефективність функціонування	Формування аудиторського висновку
14.	Інші користувачі	Згідно з потребами користувачів	Згідно з потребами користувачів

Інформаційна база публічної фінансової звітності та її аналітичні можливості при оцінці фінансового стану підприємства

Форма звітності	Аналітичні можливості	Основні напрямки аналізу
1	2	3
1. Баланс (звіт про фінансовий стан), ф. №1	- Оцінка складу, структури та динаміки майна підприємства. - Аналіз складу, структури та динаміки пасивів підприємства. - Оцінка якості забезпечення активів відповідними групами капіталу. - Оцінка платоспроможності підприємства на основі коефіцієнтного аналізу. - Визначення типу фінансової стійкості. - Аналіз фінансової стійкості підприємства на основі розрахунку відповідних коефіцієнтів. - Порівняльний аналіз відповідних статей поточної дебіторської та кредиторської заборгованостей. - Визначення ступеня зношеності основних засобів.	Оцінка: кредитоспроможності, платоспроможності, фінансової стійкості, якості фінансування активів, стану основних засобів, економічного потенціалу підприємства
Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), ф. №2	- Оцінка ефективності діяльності конкретного виду діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової). - Аналіз рентабельності реалізації продукції за валовим, операційним, чистим прибутком та прибутком від операційної діяльності. - Аналіз ефективності використання відповідних груп активів та пасивів на основі розрахунку показників рентабельності, але в поєднанні з інформацією, що міститься в балансі. - Оцінка ділової активності підприємства (розрахунок показників оборотності та тривалості обороту). - Аналіз складу, структури та динаміки доходів підприємства. - Аналіз складу, структури та динаміки витрат підприємства.	Оцінка: рентабельності та ділової активності підприємства, порівняння відповідних видів доходів та витрат, позиції фірми на ринку цінних паперів (для відкритих акціонерних товариств прості акції яких вільно обертаються на фондовому ринку)
3. Звіт про рух грошових коштів ф. №3	- Оцінка руху грошових коштів у результаті операційної діяльності в розрізі зміни оборотних активів, витрат майбутніх періодів, поточних зобов'язань, доходів майбутніх періодів тощо. - Оцінка руху грошових коштів в результаті інвестиційної діяльності в розрізі зміни необоротних активів, фінансових інвестицій, майнових комплексів тощо. - Оцінка руху грошових коштів в результаті фінансової діяльності в розрізі отримання та сплати позик, сплачених дивідендів тощо.	Рух грошових коштів в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності (надходження та витрачання коштів в розрізі відмічених видів діяльності)

1	2	3
4. Звіт про власний капітал ф. №4	1. Оцінка складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства. 2. Зміни у відповідних статтях власного капіталу з різних причин (індексація основних засобів, уцінка або дооцінка не завершеного будівництва, уцінка або дооцінка нематеріальних активів тощо). 3. Розподіл та використання чистого прибутку підприємства. 4. Дивідендна та інвестиційна політика підприємства.	Дивідендна політика підприємства, розподіл та використання чистого прибутку
5. Примітки до річної фінансової звітності ф. №5	1. Оцінка складу, структури та динаміки основних засобів, нематеріальних активів, капітальних та фінансових інвестицій, грошових коштів підприємства. 2. Склад та структура доходів і витрат підприємства. 3. Склад та структура запасів підприємства в розрізі їх груп. 4. Оцінка строків прострочення дебіторської заборгованості. 5. Оцінка зміни податку на прибуток у бухгалтерському та податковому обліках внаслідок відображення у фінансовій звітності відстрочених податкових активів та зобов'язань. 6. Оцінка ступеня використання амортизаційних відрахувань протягом звітного періоду.	Розшифровка окремих статей фінансової звітності
6. Інформація за сегментами ф. № 6	1. Оцінка складу, структури та динаміки доходів звітних сегментів. 2. Оцінка складу, структури та динаміки витрат звітних сегментів. 3. Оцінка складу, структури та динаміки активів звітних сегментів. 4. Оцінка складу, структури та динаміки зобов'язань звітних сегментів. 5. Оцінка динаміки капітальних інвестицій. 6. Оцінка динаміки амортизації необоротних активів.	Розшифровка доходів, витрат, активів, зобов'язань в сегментарному розрізі

Напрями фінансового аналізу, які використовуються в системі оцінки фінансового стану підприємства

Напрямок	Характеристика
Вертикальний (структурний) аналіз	Ґрунтується на визначенні та оцінці співвідношень окремих і агрегованих показників і спрямовується на вивчення складу і структури об'єкта дослідження. У вертикальному аналізі застосовуються відносні показники структури (питома вага, частки), а також коефіцієнти, що характеризують рівні показників по відношенню до інших. Особливістю вертикального аналізу є те, що всі показники, на основі яких досліджується об'єкт, належать до одного періоду (за умови, що показники є періодичними: дохід, витрати, прибуток) або до визначеного моменту (якщо показники є моментними: активи, капітал, зобов'язання).
Горизонтальний (трендовий)	Горизонтальному (трендовому) аналізу підлягають будь-які економічні об'єкти, незалежно від їх структурної побудови. Горизонтальний аналіз призначений для дослідження динаміки об'єкта, визначення та кількісної оцінки тенденцій його зміни у часі. Інформація, джерелом якої є горизонтальний аналіз, використовується в оперативному, так і в стратегічному управлінні.
Порівняльний аналіз	Забезпечує співставлення показників досліджуваного періоду з аналогічними плановими, попередніми, нормативними, середніми або найкращими (еталонними) показниками, які розглядаються як база порівняння. Особливою умовою порівняльного аналізу є забезпечення зіставності показників, за якими оцінюються параметри об'єкта управління. У порівняльному аналізі застосовуються показники абсолютного та відносного відхилення фактичних даних досліджуваного періоду від базисних показників.
Коефіцієнтний аналіз	Ґрунтується на оцінці досліджуваного об'єкта за системою попередньо обґрунтованих коефіцієнтів, які визначають його основні характеристики.
Факторний аналіз	Забезпечує кількісну оцінку впливу чинників на результативний показник, надає можливість змінювати параметри об'єкта управління шляхом відповідного підбору та коригування чинників, які її обумовлюють. Основою факторного аналізу є побудова факторної моделі, що характеризує зв'язок між чинниками і результатом.
Інтегральний фінансовий аналіз	Передбачає побудову багаторівневої факторної моделі, яка характеризує утворення одного з основних результативних показників діяльності підприємства як наслідок дії різноманітних чинників, згрупованих за ознакою черговості впливу на результат. Система чинників складається як з абсолютних показників, так і з фінансових коефіцієнтів, що характеризують ефективність діяльності та використання ресурсного потенціалу підприємства. Інтегральний фінансовий аналіз дозволяє досліджувати підприємство як відкриту економічну систему у взаємозв'язку всіх його елементів. В фінансовому менеджменті найбільше розповсюдження отримали наступні системи інтегрального фінансового аналізу: 1. Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання активів підприємства. Ця система фінансового аналізу розроблена фірмою "Дюпон" (США), передбачає розклад показника "коефіцієнт рентабельності активів" на ряд часткових фінансових коефіцієнтів його формування, що взаємопов'язані в єдиній системі. 2. Об'єктно-орієнтована система інтегрального аналізу формування прибутку підприємства. Концепція інтегрованого об'єктно-орієнтованого аналізу прибутку, що розроблена фірмою "Модернсофт" (США), базується на використанні комп'ютерної технології і спеціального пакету прикладних програм. Основою цієї концепції є уявлення моделі формування прибутку підприємства у виді сукупності взаємодіючих первинних фінансових блоків, що моделюють "класи" елементів, що безпосередньо формують суму прибутку. Користувач самий визначає систему таких блоків і класів виходячи зі специфіки господарської діяльності підприємства, щоб відповідно до бажаного ступеня деталізації увести в моделі всі ключові елементи формування прибутку. Після побудови моделі користувач наповняє всі блоки кількісними характеристиками відповідно до звітної інформації з підприємства. Систему блоків і класів можна розширювати і поглиблювати в міру зміни напрямлень діяльності підприємства і появи більш докладної інформації про процес формування прибутку. 3. Інтегральна система портфельного аналізу. Цей аналіз заснований на використанні "портфельної теорії", у відповідності до якої рівень прибутковості портфеля фондових інструментів розглядається в одній низці з рівнем ризику портфеля (система "прибуток-ризик"). Відповідно до цієї теорії можна за рахунок формування "ефективного портфеля" (відповідного добору конкретних цінних паперів) знизити рівень портфельного ризику і відповідно підвищити співвідношення рівня прибутковості і ризику. Процес аналізу і добору в портфель таких цінних паперів і складає основу використання цієї інтегральної теорії.

Система основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства та алгоритми їх розрахунку

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст	Напрямок позитивних змін
1	2	3	4
Показники економічного (майнового) стану			
1. Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$\frac{\text{Оборотні виробничі фонди}}{\text{Оборотні активи}}$	Частка обігових коштів у виробничій сфері	Збільшення, особливо в умовах інфляції
2. Частка основних засобів в активах	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Активи}}$	Частка коштів, інвестованих в основні засоби у валюті балансу	Зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації
3. Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	Рівень фізичного і морального зносу основних засобів	Зменшення
4. Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	$\frac{\text{Довгострокові фінансові інвестиції}}{\text{Активи}}$	Частка фінансових (портфельних) інвестицій у валюті балансу, зменшення диверсифікаційного ризику	Збільшення за умов збільшення доходів від фінансових інвестицій
5. Частка оборотних виробничих активів	$\frac{\text{Оборотні виробничі фонди}}{\text{Активи}}$	Частка мобільних виробничих фондів у валюті балансу	Збільшення
6. Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$\frac{\text{Оборотні виробничі фонди}}{\text{Оборотні активи}}$	Частка оборотних коштів у виробничій сфері	Збільшення
7. Коефіцієнт мобільності активів	$\frac{\text{Мобільні активи}}{\text{Необоротні активи}}$	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необоротних активів; потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти	Збільшення, рекомендований рівень =0,5
8. Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	Рівень фізичного та морального оновлення основних фондів	Збільшення за умов виключно інфляційного фактора
Система показників фінансової (ринкової) стійкості			
1. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів (ОА) власним оборотним капіталом (ВОК)	$\frac{\text{ВОК}}{\text{ОА}}$	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти	Збільшення

Продовження табл. А6

1	2	3	4
2. Маневреність власного оборотного капіталу	$\frac{\text{Грошові кошти}}{BOK}$	Частка абсолютно ліквідних активів у власному оборотному капіталі, забезпечує свободу фінансового маневру	Збільшення
3. Коефіцієнт забезпечення запасів (3) власним оборотним капіталом	$\frac{BOK}{3}$	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені власним оборотним капіталом	Збільшення
4. Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{Капітал}$	Характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власного капіталу, незалежність від позикових джерел	Збільшення, оптимальне значення $\geq 0,5$
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{BOK}{\text{Власний капітал}}$	Частка власного оборотного капіталу у власному капіталі	Збільшення, оптимальне значення $> 0,1$
6. Коефіцієнт фінансового левериджу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику	Зменшення, оптимальне значення $\leq 0,25$
7. Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}$	Забезпеченість заборгованості власним капіталом, перевищення власного капіталу над позиковим свідчить про фінансову стійкість підприємства	Збільшення, оптимальне значення > 1
8. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{\text{Позиковий капітал}}{Капітал}$	Скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел фінансування	Зменшення, оптимальне значення $\leq 0,5$
9. Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Перманентний капітал}}{Капітал}$	Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	Має бути 0,85 - 0,90
Система показників ліквідності та платоспроможності			
1. Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні пасиви}}$	Характеризує достатність обігових коштів для погашення поточних зобов'язань протягом року	Збільшення, Оптимальне значення 1-2
2. Проміжний коефіцієнт покриття (швидкої ліквідності)	$\frac{\text{Поточні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні пасиви}}$	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю поточних зобов'язань	Збільшення, Оптимальне значення 0,6-0,8
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні пасиви}}$	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість	Збільшення, Оптимальне значення 0,2-0,35
4. Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$	Здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року	Оптимальне значення 1

Класифікація факторів, які досліджуються у процесі, аналізу фінансового стану підприємства

Класифікаційна ознака	Види факторів	Фактори та їх характеристика
1. З точки зору системного підходу	Зовнішні	Фактори, які не залежать від діяльності підприємства: ставка податків, ставка рефінансування, митні платежі тощо
	Внутрішні	Пов'язані з якістю роботи конкретних підприємств: структура майна та капіталу, розміри прибутку, ефективність використання майна, платоспроможність тощо
2. За характером дії	Об'єктивні	Фактори, які не залежать від підприємств та бажання людей: стихійні лиха, ціноутворення, інфляція тощо
	Суб'єктивні	Пов'язані з конкретною діяльністю людини, цілком та повністю залежать від нього. Успішне господарювання, стійкий фінансовий стан, ритмічне та повне виконання бізнес-планів визначається вмільм керівництвом, тим чи іншим виробничим колективом; оптимальною організацією виробництва, економіки, фінансів; глибоким знанням справи, конкретним виконавцем та його підготовленістю
3. За широтою дії (за ступенем охоплення)	Загальні	До загальних відносяться фактори, які діють у всіх галузях економіки: платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, ефективність використання капіталу, авансованого у майно тощо
	Специфічні	До них відносяться фактори, які діють в умовах окремих галузей економіки або підприємства: врожайність, жирність молока, товарооборот тощо
4. За напрямком впливу на показник, що аналізується	Позитивні	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт автономії тощо
	Негативні	Витрати на виробництво, податкові платежі тощо
5. За ступенем деталізації	Фактори першого порядку	Фактори, які безпосередньо впливають на результативний показник: часткові показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ефективності використання капіталу, який авансовано у майно по відношенню до відповідних показників, які характеризують фінансовий стан
	Фактори другого порядку	Покриття короткострокових зобов'язань заборгованістю покупців та замовників, ступень забезпеченості всіх витрат авансованими платежами
	Фактори третього порядку	Поступлення запасів, понесення витрат, погашення короткострокових зобов'язань, прибуток від фінансово-господарської діяльності до оподаткування, ставка податку на прибуток тощо
	Фактори 4, 5, ..., n-го порядку	
6. За видом зв'язку з досліджуваним показником	Функціональні (детерміновані)	Аналіз факторів з функціональним зв'язком є найбільш розповсюдженим. Будучи достатньо простим у застосуванні він дозволяє усвідомити логіку дії основних факторів розвитку підприємства, кількісно оцінити їх вплив, зрозуміти які факториста в якій пропорції можливо та доцільно змінити для зміцнення фінансового стану підприємства
	Ймовірної (стохастичної) залежності	До факторів стохастичної залежності відносяться ті, зв'язок яких з результативним показником є неповним, імовірним (кореляційним). При такому зв'язку зміна фактора може дати декілька значень приросту результативного показника в залежності від поєднання інших факторів, що визначають даний показник

Характеристика методів прогнозування фінансового стану підприємства [2, с. 345-346]

№ з/п	Метод		Сутність або алгоритм розрахунку	Переваги	Недоліки
1	2		3	4	5
1.	Метод експертних оцінок		Базується на використанні досвіду експертів (на практиці – керівників підприємства або зовнішніх фахівців-консультантів) та інтуїтивно-логічному мисленні і передбачають опитування експертів з наступною обробкою отриманих результатів за допомогою математичного інструментарію.	1) забезпечують ухвалення рішення найбільш простим і швидким чином; 2) широке практичне застосування не лише для прогнозування значень показників, але і в аналітичній роботі (для розробки вагових коефіцієнтів, контрольованих показників тощо).	1) зниження або повна відсутність персональної відповідальності за зроблений прогноз; 2) відсутність обґрунтованих математичних розрахунків; 3) мають суттєве обмеження в застосуванні, пов'язане з використанням попереднього досвіду в нових умовах.
2.	Детерміновані методи	Метод пропорційних залежностей	Визначення певного показника, який найбільш повно характеризує фінансово-господарську діяльність підприємства та є базовим для визначення прогнозних значень інших показників.	1) базуючись на строго функціональній залежності між показником та факторами, отриманий прогноз є переважно точним; 2) відносна простота розрахунків.	1) обмеженість показників, які можуть бути взяті за базу прогнозування; 2) не з усіма показниками можна пов'язати обрані базові параметри.
3.		Балансова модель	Найпростішим є основне балансове рівняння, яке має вигляд: $A = BK + Z$. Ліва частина рівняння відображає матеріальні і фінансові ресурси підприємства, права частина – джерела їх утворення. Прогнозована зміна ресурсного потенціалу повинна супроводжуватися як неминучою відповідною зміною джерел засобів та можливими змінами в їх співвідношенні.	1) можливість застосування балансових рівнянь різної складності; 2) взаємодія із іншими методами прогнозування.	1) не всі показники можна представити у вигляді балансових рівнянь; 2) обмежений діапазон практичного застосування.

1	2	3	4	5
	Стохастичні методи	Простий динамічний аналіз	Метод виходить з припущення, що прогнозований показник (Y) змінюється прямо пропорційно з часом. Для визначення прогнозних значень показника Y будується залежність: $Y_t = a + b * t$, де t – порядковий номер періоду. Параметри рівняння регресії (a, b) знаходяться за допомогою методу найменших квадратів. Підставляючи у формулу певне значення t, розраховують необхідний прогноз	
		Багаторівневий регресійний аналіз	Метод застосовується для побудови прогнозу показника з урахуванням існуючих зв'язків між ним й іншими показниками. Спочатку виділяється k факторів ($x_1, x_2, \dots, x_k$), що впливають на зміну прогнозованого показника Y, і будується лінійна регресійна залежність: $Y = A_0 + A_1 * x_1 + A_2 * x_2 + \dots + A_k * x_k$, де A_i – коефіцієнти регресії, $i = 1, 2, \dots, k$. Значення коефіцієнтів регресії визначаються математичними обчисленнями із використанням комп'ютерних програм.	1) ці методи займають провідне місце з позиції формалізованого прогнозування й істотно варіюють за складністю використовуваних алгоритмів; 2) можливість прогнозування показників, які знаходяться у не функціональних, а імовірнісних зв'язках із факторними; 3) дозволяють прогнозувати значення показників, які не можна представити детермінованими моделями, а отже, і скористатися іншими методами.
		Авторегресійні залежності	Базуються на припущенні, що економічні процеси відрізняються певною інерційністю. Тому значення практично будь-якого економічного показника у момент часу t залежить певним чином від його значень в попередні періоди часу (абстрагуємося від впливу інших факторів). Рівняння авторегресійної залежності в загальній формі: $Y_t = A_0 + A_1 * Y_{t-1} + A_2 * Y_{t-2} + \dots + A_k * Y_{t-k}$, де Y_t – прогнозоване значення показника Y у момент часу t; Y_{t-i} – значення показника Y у момент часу (t-i); A_i – i-й коефіцієнт регресії.	1) об'ємність та складність розрахунків; 2) імовірнісний характер як прогнозу, так і самого зв'язку між досліджуваними показниками; 3) вірогідність отримання точного прогнозу зростає із збільшенням кількості емпіричних даних; 4) результати прогнозування уразливі до впливу випадкових коливань вихідних даних, що приводить до серйозних похибок у отриманих прогнозних значеннях.

Z-рахунок Альтмана 1968 р.

$$Z = 1,2 * K_1 + 1,4 * K_2 + 3,3 * K_3 + 0,6 * K_4 + 0,999 * K_5 ,$$

де $K_1 = \frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$ $K_2 = \frac{\text{Реінвестований прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$

$K_3 = \frac{\text{Прибуток до сплати \% та податків}}{\text{Валюта балансу}}$ $K_4 = \frac{\text{Ринкова вартість власного капіталу}}{\text{Позиковий капітал}}$

$K_5 = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)}}{\text{Валюта (підсумок) балансу}}$

Значення індексу Z	Ймовірність банкрутства
Менше 1,8	Дуже висока
Від 1,8 до 2,7	Висока
Від 2,71 до 2,9	Існує ймовірність (низька)
3,0 та вище	Дуже низька

Рис. Б 1. Z-рахунок Альтмана, запропонований у 1968 р.

Z-рахунок Альтмана 1983 р.

$$Z_{83} = 0,717 * K_1 + 0,847 * K_2 + 3,107 * K_3 + 0,042 * K_4 + 0,995 * K_5,$$

де $K_4 = \frac{\text{Балансова вартість власного капіталу (облікова вартість акцій)}}{\text{Позиковий капітал}}$

K_1, K_2, K_3 та K_5 – аналогічно попередній моделі (рис. 3.5)

Фірма характеризується доброю фінансовою ситуацією, якщо $Z > 2,9$; та поганою фінансовою ситуацією, якщо $Z < 1,2$. За умови $1,2 < Z < 2,9$ фінансовий стан фірми вважається задовільним з середньою ймовірністю банкрутства

Рис. Б 2. Z-рахунок Альтмана, запропонований у 1983 р.

Z-коефіцієнт Р. Таффлера та Г. Тишоу

$$Z_T = 0,03 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4,$$

де $X_1 = \frac{\text{Фінансовий результат від операційної діяльності}}{\text{Поточні зобов'язання}}$

$$X_2 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Зобов'язання}} \quad X_3 = \frac{\text{Поточні зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$$

$$X_4 = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)}}{\text{Валюта балансу}}$$

Якщо $Z_T > 0,3$ – підприємство має добрі довгострокові перспективи, при
 $Z_T < 0,2$ – є ймовірність банкрутства

Рис. Б 3. Коефіцієнт Таффлера та Тишоу

Індекс затримки платежів Ж. Конана та М. Гольдера

$$Z = 0,16 * X_1 - 0,22 * X_2 + 0,87 * X_3 + 0,10 * X_4 - 0,24 * X_5,$$

де $X_1 = \frac{\text{Поточна дебіторська заборгованість та грошові кошти}}{\text{Валюта балансу}}$

$$X_2 = \frac{\text{Перманентний капітал}}{\text{Валюта балансу}} \quad X_3 = \frac{\text{Фінансові витрати}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}$$

$$X_4 = \frac{\text{Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи}}{\text{Додана вартість}}$$

$$X_5 = \frac{\text{Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування}}{\text{Позиковий капітал}}$$

Ймовірність затримки платежів для різних значень Z Конана і Гольдера

Значення Z	+0,210	+0,480	+0,002	-0,026	-0,068	-0,087	-0,107	-0,131	-0,164
Ймовірність затримки платежів, дні	100	90	80	70	50	40	30	20	10

Рис. Б 4. Z-Індекс ймовірності затримки платежів Конана і Гольдера

Тест Р. Лиса

$$Z_{\text{л}} = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4 ,$$

де $X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Валюта балансу}}$

$X_2 = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$

$X_3 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$

$X_4 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}$

Граничне значення $Z_{\text{л}}$ 0,037. Критичне значення $Z_{\text{л}} = 0,037$. Якщо $Z_{\text{л}} < 0,037$, то підприємству в найближчі 2-3 роки загрожує банкрутство; якщо $Z_{\text{л}} > 0,037$, то це свідчить про сталий фінансовий стан підприємства

Рис. Б 5. Тест Лиса в системі оцінки ймовірності настання банкрутства

Z-модель О.О. Терещенка

$$Z = 1,5 * x_1 + 0,08 * x_2 + 10 * x_3 + 5 * x_4 + 0,3 * x_5 + 0,1 * x_6$$

де $X_1 = \frac{\text{Грошовий потік}}{\text{Зобов'язання}}$

$X_2 = \frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Зобов'язання}}$

$X_3 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$

$X_4 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}$

$X_5 = \frac{\text{Виробничі запаси}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}$

$X_6 = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Основний капітал}}$

$Z > 2$ – підприємство є фінансовою стійким і йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z < 2$ – у підприємства порушено фінансову рівновагу (фінансову стійкість), але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління;

$0 < Z < 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

Рис. Б 6. Z-модель ймовірності настання банкрутства О.О. Терещенка

Склад та динаміка фінансових результатів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

тис. грн.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
3.	Валовий прибуток	27195	16901	27147	-10294	10246	-48	-37,9	60,6	-0,2
4.	Всього операційних доходів	87567	78805	90096	-8762	11291	2529	-10,0	14,3	2,9
4.1.	Інші операційні доходи (всього)	16288	5926	8051	-10362	2125	-8237	-63,6	35,9	-50,6
4.1.1	Операційна оренда активів	1765	1888	2824	123	936	1059	7,0	49,6	60,0
4.1.2	Операційна курсова різниця	13140	2103	2990	-11037	887	-10150	-84,0	42,2	-77,2
4.1.3	Реалізація інших оборотних активів	564	381	15	-183	-366	-549	-32,4	-96,1	-97,3
4.1.4	Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.1.5	Інші операційні доходи	819	1554	2222	735	668	1403	89,7	43,0	171,3
5.	Всього операційних витрат	69278	78391	82195	9113	3804	12917	13,2	4,9	18,6
5.1.	Адміністративні витрати	11800	14354	15312	2554	958	3512	21,6	6,7	29,8
5.2.	Витрати на збут	3711	4415	5814	704	1399	2103	19,0	31,7	56,7
5.3.	Інші операційні витрати (всього)	9683	3644	6171	-6039	2527	-3512	-62,4	69,3	-36,3
5.3.1	Операційна оренда активів	977	933	2060	-44	1127	1083	-4,5	120,8	110,8
5.3.2	Операційна курсова різниця	6236	1778	2328	-4458	550	-3908	-71,5	30,9	-62,7
5.3.3	Реалізація інших оборотних активів	138	67	13	-71	-54	-125	-51,4	-80,6	-90,6
5.3.4	Штрафи, пені, неустойки	4	45	3	41	-42	-1	1025,0	-93,3	-25,0
5.3.5	Інші операційні витрати	2328	821	1767	-1507	946	-561	-64,7	115,2	-24,1
5.3.5.1	Відрахування до резерву сумнівних боргів	4	72	-	68	-72	-4	1700,0	-100,0	-100,0
6.	Фінансовий результат від операційної діяльності	18289	414	7901	-17875	7487	-10388	-97,7	1808,5	-56,8
7.	Інші доходи	69	2	3	-67	1	-66	-97,1	50,0	-95,7
8.	Фінансові витрати	53	67	75	14	8	22	26,4	11,9	41,5
8.1	Проценти	53	67	75	14	8	22	26,4	11,9	41,5
9.	Інші витрати	55	2	-	-53	-2	-55	-96,4	-100,0	-100,0
10.	Всього доходів	87636	78807	90099	-8829	11292	2463	-10,1	14,3	2,8
11.	Всього витрат	69386	78460	82270	9074	3810	12884	13,1	4,9	18,6
12.	Фінансовий результат до оподаткування	18250	347	7829	-17903	7482	-10421	-98,1	2156,2	-57,1
13.	Податок на прибуток	3287	132	1487	-3155	1355	-1800	-96,0	1026,5	-54,8
14.	Всього витрат, включаючи податок на прибуток	72673	78592	83757	5919	5165	11084	8,1	6,6	15,3
15.	Чистий прибуток	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6

Таблиця В2

Склад та структура динаміка доходів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст питомої ваги, %		
		2022		2023		2024				
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг)	71279	81,34	72879	92,48	82045	91,06	11,14	-1,42	9,73
2.	Всього операційних доходів	87567	99,92	78805	100,00	90096	100,00	0,08	0,00	0,08
3.	Інші операційні доходи	16288	18,59	5926	7,52	8051	8,94	-11,07	1,42	-9,65
4.	Інші доходи	69	0,08	2	0,00	3	0,00	-0,08	0,00	-0,08
5.	Всього доходів	87636	100,00	78807	100,00	90099	100,00	X	X	X

Таблиця В3

Склад та структура динаміка витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст питомої ваги, %		
		2022		2023		2024				
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	63,53	55978	71,35	54898	66,73	7,81	-4,62	3,19
2.	Інші операційні витрати	9683	13,96	3644	4,64	6171	7,50	-9,31	2,86	-6,45
3.	Всього операційних витрат	69278	99,84	78391	99,91	82195	99,91	0,07	0,00	0,06
4.	Адміністративні витрати	11800	17,01	14354	18,29	15312	18,61	1,29	0,32	1,61
5.	Витрати на збут	3711	5,35	4415	5,63	5814	7,07	0,28	1,44	1,72
6.	Фінансові витрати	53	0,08	67	0,09	75	0,09	0,01	0,01	0,01
7.	Інші витрати	55	0,08	2	0,00	0	0,00	-0,08	0,00	-0,08
8.	Всього витрат	69386	100,00	78460	100,00	82270	100,00	X	X	X

Таблиця В4

Склад, структура та динаміка інших операційних доходів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Статті інших операційних доходів	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Операційна оренда активів	1765	10,84	1888	31,86	2824	35,08	123	936	1059	7,0	49,6	60,0	21,02	3,22	24,24
2.	Операційна курсова різниця	13140	80,67	2103	35,49	2990	37,14	-11037	887	-10150	-84,0	42,2	-77,2	-45,19	1,65	-43,53
3.	Реалізація інших оборотних активів	564	3,46	381	6,43	15	0,19	-183	-366	-549	-32,4	-96,1	-97,3	2,97	-6,24	-3,28
4.	Інші операційні доходи	819	5,03	1554	26,22	2222	27,60	735	668	1403	89,7	43,0	171,3	21,20	1,38	22,57
5.	Інші операційні доходи (всього)	16288	100,00	5926	100,00	8051	100,00	-10362	2125	-8237	-63,6	35,9	-50,6	X	X	X

Таблиця В5

Склад, структура та динаміка інших операційних витрат ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Статті інших операційних витрат	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Операційна оренда активів	977	10,09	933	25,60	2060	33,38	-44	1127	1083	-4,5	120,8	110,8	23,29	7,78	23,29
2.	Операційна курсова різниця	6236	64,40	1778	48,79	2328	37,72	-4458	550	-3908	-71,5	30,9	-62,7	-26,68	-11,07	-26,68
3.	Реалізація інших оборотних активів	138	1,43	67	1,84	13	0,21	-71	-54	-125	-51,4	-80,6	-90,6	-1,22	-1,63	-1,22
4.	Штрафи, пені, неустойки	4	0,04	45	1,23	3	0,05	41	-42	-1	1025,0	-93,3	-25,0	0,01	-1,18	0,01
5.	Інші операційні витрати	2328	24,04	821	22,53	1767	28,63	-1507	946	-561	-64,7	115,2	-24,1	4,59	6,10	4,59
6.	Інші операційні витрати (всього)	9683	100,00	3644	100,00	6171	100,00	-6039	2527	-3512	-62,4	69,3	-36,3	X	X	X

Таблиця В6

Склад, структура та динаміка операційних витрат за елементами по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Елементи операційних витрат	Роки						Приріст								
		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.			Відносний, %			Питомої ваги, %		
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Матеріальні затрати	40382	58,20	52408	65,40	45248	60,42	12026	-7160	4866	29,8	-13,7	12,0	2,22	-4,98	2,22
2.	Витрати на оплату праці	18766	27,04	17191	21,45	18714	24,99	-1575	1523	-52	-8,4	8,9	-0,3	-2,05	3,54	-2,05
3.	Відрахування на соціальні заходи	4149	5,98	3760	4,69	4052	5,41	-389	292	-97	-9,4	7,8	-2,3	-0,57	0,72	-0,57
4.	Амортизація	1678	2,42	1574	1,96	1922	2,57	-104	348	244	-6,2	22,1	14,5	0,15	0,61	0,15
5.	Інші операційні витрати	4414	6,36	5202	6,49	4948	6,61	788	-254	534	17,9	-4,9	12,1	0,25	0,12	0,25
6.	Операційні витрати разом	69389	100,00	80135	100,00	74884	100,00	10746	-5251	5495	15,5	-6,6	7,9	X	X	X

Динаміка показників рентабельності по ТДВ «Чернівецький хімзавод» за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1. Вихідні дані, тис. грн.										
1.1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	71279	72879	82045	1600	9166	10766	2,2	12,6	15,1
1.2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	44084	55978	54898	11894	-1080	10814	27,0	-1,9	24,5
1.3.	Валовий прибуток	27195	16901	27147	-10294	10246	-48	-37,9	60,6	-0,2
1.4.	Прибуток від операційної діяльності	18289	414	7901	-17875	7487	-10388	-97,7	1808,5	-56,8
1.5.	Всього операційних доходів	87567	78805	90096	-8762	11291	2529	-10,0	14,3	2,9
1.6.	Всього операційних витрат	69278	78391	82195	9113	3804	12917	13,2	4,9	18,6
1.7.	Всього доходів	87636	78807	90099	-8829	11292	2463	-10,1	14,3	2,8
1.8.	Всього витрат	69386	78460	82270	9074	3810	12884	13,1	4,9	18,6
1.9.	Фінансовий результат до оподаткування	18250	347	7829	-17903	7482	-10421	-98,1	2156,2	-57,1
1.10.	Чистий прибуток	14963	215	6342	-14748	6127	-8621	-98,6	2849,8	-57,6
1.11.	Середня вартість активів	64832	71525	71683	6693	158	6851	10,3	0,2	10,6
1.12.	Середня вартість оборотних активів	52860	58646	58923	5786	277	6063	10,9	0,5	11,5
1.13.	Середні залишки власного капіталу	59799	63755	63276	3956	-479	3477	6,6	-0,8	5,8
2. Показники рентабельності, %										
2.1. Ресурсний підхід										
2.1.1.	Рентабельність активів (майна) за прибутком до оподаткування	28,1	0,5	10,9	-27,7	10,4	-17,2	X	X	X
2.1.2.	Рентабельність активів (майна) за чистим прибутком	23,1	0,3	8,8	-22,8	8,5	-14,2	X	X	X
2.1.3.	Рентабельність оборотних активів за прибутком від операційної діяльності	34,6	0,7	13,4	-33,9	12,7	-21,2	X	X	X
2.1.4.	Рентабельність оборотних активів за прибутком до оподаткування	34,5	0,6	13,3	-33,9	12,7	-21,2	X	X	X
2.1.5.	Рентабельність оборотних активів за чистим прибутком	28,3	0,4	10,8	-27,9	10,4	-17,5	X	X	X
2.1.6.	Рентабельність власного капіталу за прибутком до оподаткування	30,5	0,5	12,4	-30,0	11,8	-18,1	X	X	X
2.1.7.	Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком	25,0	0,3	10,0	-24,7	9,7	-15,0	X	X	X
2.2. Витратний підхід										
2.2.1.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за валовим прибутком	61,7	30,2	49,4	-31,5	19,3	-12,2	X	X	X
2.2.2.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за прибутком від операційної діяльності	41,5	0,7	14,4	-40,7	13,7	-27,1	X	X	X
2.2.3.	Рентабельність операційної діяльності	26,4	0,5	9,6	-25,9	9,1	-16,8	X	X	X
2.2.4.	Рентабельність всієї фінансово-господарської діяльності	21,6	0,3	7,7	-21,3	7,4	-13,9	X	X	X
2.3. Доходний підхід										
3.2.1.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за валовим прибутком	38,2	23,2	33,1	-15,0	9,9	-5,1	X	X	X
3.2.2.	Рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) за прибутком від операційної діяльності	25,7	0,6	9,6	-25,1	9,1	-16,0	X	X	X
3.2.3.	Рентабельність операційної діяльності	20,9	0,5	8,8	-20,4	8,2	-12,1	X	X	X
3.2.4.	Рентабельність всієї фінансово-господарської діяльності	17,1	0,3	7,0	-16,8	6,8	-10,0	X	X	X

Таблиця В8

Склад, структура та динаміка активів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року								Приріст											
		2021		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.				Відносний (темп приросту), %				Питокої ваги, %			
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022
1.	Необоротні активи	11255	19,39	12689	17,72	13068	18,29	12452	17,31	1434	379	-616	1197	12,7	3,0	-4,7	10,6	-0,63	0,58	-0,98	-1,04
1.1.	Нематеріальні активи	36	0,06	27	0,04	17	0,02	8	0,01	-9	-10	-9	-28	-25,0	-37,0	-52,9	-77,8	-0,02	-0,01	-0,01	-0,05
1.2.	Незавершені капітальні інвестиції	2377	4,09	206	0,29	485	0,68	544	0,76	-2171	279	59	-1833	-91,3	135,4	12,2	-77,1	-0,15	0,39	0,08	0,32
1.3.	Основні засоби	8842	15,23	12456	17,39	12566	17,59	11900	16,54	3614	110	-666	3058	40,9	0,9	-5,3	34,6	-0,46	0,20	-1,05	-1,31
2.	Оборотні активи	46794	80,61	58926	82,28	58366	81,71	59480	82,69	12132	-560	1114	12686	25,9	-1,0	1,9	27,1	0,63	-0,58	0,98	1,04
2.1.	Запаси	14475	24,94	24389	34,06	28272	39,58	24812	34,49	9914	3883	-3460	10337	68,5	15,9	-12,2	71,4	5,00	5,52	-5,08	5,43
2.1.1.	Виробничі запаси	5640	9,72	10450	14,59	11897	16,65	9780	13,60	4810	1447	-2117	4140	85,3	13,8	-17,8	73,4	4,98	2,06	-3,06	3,99
2.1.2.	Готова продукція	8511	14,66	13242	18,49	15899	22,26	13784	19,16	4731	2657	-2115	5273	55,6	20,1	-13,3	62,0	-0,04	3,77	-3,09	0,63
2.1.3.	Товари	314	0,54	697	0,97	931	1,30	1158	1,61	383	234	227	844	122,0	33,6	24,4	268,8	0,05	0,33	0,31	0,69
2.2.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	21,11	3383	4,72	7565	10,59	7531	10,47	-8871	4182	-34	-4723	-72,4	123,6	-0,4	-38,5	-5,85	5,87	-0,12	-0,10
2.2.1.	За товари, роботи, послуги	10331	17,80	1134	1,58	6114	8,56	3548	4,93	-9197	4980	-2566	-6783	-89,0	439,2	-42,0	-65,7	-7,69	6,98	-3,63	-4,34
2.2.2.	За виданими авансами	354	0,61	767	1,07	162	0,23	2392	3,33	413	-605	2230	2038	116,7	-78,9	1376,5	575,7	0,49	-0,84	3,10	2,75
2.2.3.	З бюджетом	1295	2,23	1438	2,01	163	0,23	124	0,17	143	-1275	-39	-1171	11,0	-88,7	-23,9	-90,4	1,64	-1,78	-0,06	-0,20
2.2.4.	Інша заборгованість	274	0,47	44	0,06	1126	1,58	1287	1,79	-230	1082	161	1013	-83,9	2459,1	14,3	369,7	-0,29	1,51	0,21	1,44
2.3.	Гроші та їх еквіваленти	20007	34,47	30207	42,18	21499	30,10	26914	37,42	10200	-8708	5415	6907	51,0	-28,8	25,2	34,5	0,25	-12,08	7,32	-4,51
2.4.	Інші оборотні активи	58	0,10	947	1,32	575	0,80	483	0,67	889	-372	-92	425	1532,8	-39,3	-16,0	732,8	1,23	-0,52	-0,13	0,58
3.	Активи	58049	100,00	71615	100,00	71434	100,00	71932	100,00	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9	X	X	X	X

Таблиця В9

Склад та структура оборотних активів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Групи активів	На кінець року								Приріст питомої ваги, %			
		2021		2022		2023		2024		2022	2023	2024	2024/ 2022
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %				
1.	Запаси	14475	30,93	24389	41,39	28272	48,44	14475	24,34	10,46	7,05	-24,10	-6,60
1.1.	Виробничі запаси	5640	12,05	10450	17,73	11897	20,38	5640	9,48	5,68	2,65	-10,90	-2,57
1.2.	Готова продукція	8511	18,19	13242	22,47	15899	27,24	8511	14,31	4,28	4,77	-12,93	-3,88
1.3.	Товари	314	0,67	697	1,18	931	1,60	314	0,53	0,51	0,41	-1,07	-0,14
2.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	26,19	3383	5,74	7565	12,96	12254	20,60	-20,45	7,22	7,64	-5,59
2.1.	За товари, роботи, послуги	10331	22,08	1134	1,92	6114	10,48	10331	17,37	-20,15	8,55	6,89	-4,71
2.2.	За виданими авансами	354	0,76	767	1,30	162	0,28	354	0,60	0,55	-1,02	0,32	-0,16
2.3.	З бюджетом	1295	2,77	1438	2,44	163	0,28	1295	2,18	-0,33	-2,16	1,90	-0,59
2.4.	Інша заборгованість	274	0,59	44	0,07	1126	1,93	274	0,46	-0,51	1,85	-1,47	-0,12
3.	Гроші та їх еквіваленти	20007	42,76	30207	51,26	21499	36,83	20007	33,64	8,51	-14,43	-3,20	-9,12
4.	Інші оборотні активи	58	0,12	947	1,61	575	0,99	483	0,81	1,48	-0,62	-0,17	0,69
5.	Оборотні активи	46794	100,00	58926	100,00	58366	100,00	59480	100,00	X	X	X	X

Таблиця В10

Склад, структура та динаміка пасивів ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/П	Показники	На кінець року								Приріст											
		2021		2022		2023		2024		Абсолютний, тис. грн.				Відносний (темп приросту), %				Питокої ваги, %			
		Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	Тис. грн.	Питома вага, %	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022	2022	2023	2024	2024/2022
1.	Власний капітал	53865	92,79	65733	91,79	61777	86,48	64774	90,05	11868	-3956	2997	10909	22,0	-6,0	4,9	20,3	-1,00	-5,31	3,57	-2,74
1.1.	Зареєстрований капітал	1474	2,54	1474	2,06	1474	2,06	1474	2,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,48	0,00	-0,01	-0,49
1.2.	Резервний капітал	485	0,84	485	0,68	485	0,68	485	0,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,16	0,00	0,00	-0,17
1.2.	Нерозподілений прибуток	51906	89,42	63774	89,05	59818	83,74	62815	87,33	11868	-3956	2997	10909	22,9	-6,2	5,0	21,0	-0,37	-5,31	3,59	-2,09
2.	Всього зобов'язань	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1	1,00	5,31	-3,57	2,74
2.1.	Довгострокові зобов'язання (цільове фінансування)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.	Поточні зобов'язання	4184	7,21	5882	8,21	9657	13,52	7158	9,95	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1	1,00	5,31	-3,57	2,74
2.2.1.	Короткострокові кредити банків	-	-	1000	1,40	1200	1,68	-	-	1000	200	-1200	-	-	20,0	100,0	-	1,40	0,28	-	-
2.2.2.	Поточна кредиторська заборгованість за	3086	5,32	4131	5,77	6311	8,83	4269	5,93	1045	2180	-2042	1183	33,9	52,8	-32,4	38,3	0,45	3,06	-2,90	0,61
2.2.2.1	Товари, роботи, послуги	1336	2,30	961	1,34	2062	2,89	134	0,19	-375	1101	-1928	-1202	-28,1	114,6	-93,5	-90,0	-0,96	1,55	-2,70	-2,11
2.2.2.2	Розрахунками з бюджетом	579	1,00	436	0,61	433	0,61	788	1,10	-143	-3	355	209	-24,7	-0,7	82,0	36,1	-0,39	0,00	0,49	0,10
2.2.2.2.1	З податку на прибуток	300	0,52	-	-	-	-	218	0,30	-300	-	-	-82	-100,0	-	-	-27,3	-0,52	-	-	-0,22
2.2.2.3.	Розрахунками зі страхування	182	0,31	216	0,30	208	0,29	233	0,32	34	-8	25	51	18,7	-3,7	12,0	28,0	-0,01	-0,01	0,03	0,01
2.2.2.4.	Розрахунками з оплати праці	931	1,60	859	1,20	751	1,05	1022	1,42	-72	-108	271	91	-7,7	-12,6	36,1	9,8	-0,40	-0,15	0,37	-0,18
2.2.2.5.	За одержаними авансами	15	0,03	1659	2,32	2770	3,88	2000	2,78	1644	1111	-770	1985	10960,0	67,0	-27,8	13233,3	2,29	1,56	-1,10	2,75
2.2.2.6.	За розрахунками з учасниками	43	0,07	66	0,09	87	0,12	92	0,13	23	21	5	49	53,5	31,8	5,7	114,0	0,02	0,03	0,01	0,06
2.2.3.	Поточні забезпечення	837	1,44	360	0,50	346	0,48	484	0,67	-477	-14	138	-353	-57,0	-3,9	39,9	-42,2	-0,94	-0,02	0,19	-0,77
2.2.4.	Інші поточні зобов'язання	261	0,45	325	0,45	1800	2,52	2105	2,93	64	1475	305	1844	24,5	453,8	16,9	706,5	0,00	2,07	0,41	2,48
3.	Всього пасивів	58049	100,00	71615	100,00	71434	100,00	71932	100,00	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9	X	X	X	X

Таблиця В11

Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості та платоспроможності по ТДВ "Чернівецький хімзавод" за 2022-2024 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року				Приріст							
						Абсолютний				Відносний (темп приросту), %			
		2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2024/ 2022	2022	2023	2024	2024/ 2022
1. Вихідні дані, тис. грн.													
1.1.	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	20007	30207	21499	26914	10200	-8708	5415	6907	51,0	-28,8	25,2	34,5
1.2.	Сума найбільш ліквідних та середньо реалізованих активів	32319	34537	29639	35334	2218	-4898	5695	3015	6,9	-14,2	19,2	9,3
1.3.	Поточна дебіторська заборгованість	12254	3383	7565	7531	-8871	4182	-34	-4723	-72,4	123,6	-0,4	-38,5
1.4.	Поточна кредиторська заборгованість	3086	4131	6311	4269	1045	2180	-2042	1183	33,9	52,8	-32,4	38,3
1.5.	Оборотні активи	46794	58926	58366	59480	12132	-560	1114	12686	25,9	-1,0	1,9	27,1
1.6.	Поточні зобов'язання та забезпечення	4184	5882	9657	7158	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1
1.7.	Власний капітал	53865	65733	61777	64774	11868	-3956	2997	10909	22,0	-6,0	4,9	20,3
1.8.	Необоротні активи	11255	12689	13068	12452	1434	379	-616	1197	12,7	3,0	-4,7	10,6
1.9.	Власний оборотний капітал	42610	53044	48709	52322	10434	-4335	3613	9712	24,5	-8,2	7,4	22,8
1.10.	Зобов'язання	4184	5882	9657	7158	1698	3775	-2499	2974	40,6	64,2	-25,9	71,1
1.11.	Всього капіталу	58049	71615	71434	71932	13566	-181	498	13883	23,4	-0,3	0,7	23,9
1.12.	Короткострокові кредити банків	-	1000	1200	-	-	200	-	-	-	20,0	-	-
1.13.	Запаси	14475	24389	28727	24812	9914	4338	-3915	10337	68,5	17,8	-13,6	71,4
2. Коефіцієнти фінансової стійкості													
2.1.	Коефіцієнт автономії	0,928	0,918	0,865	0,900	-0,010	-0,053	0,035	-0,028	-1,1	-5,8	4,0	-3,0
2.2.	Коефіцієнт концентрації зобов'язань	0,072	0,082	0,135	0,100	0,010	0,053	-0,035	0,028	13,9	64,6	-25,9	38,9
2.3.	Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та зобов'язань	12,874	11,175	6,397	9,049	-1,699	-4,778	2,652	-3,825	-13,2	-42,8	41,5	-29,7
2.4.	Коефіцієнт залишку короткострокових кредитів банків	-	0,014	0,017	-	-	-	-	-	-	21,4	-	-
2.5.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,791	0,807	0,788	0,808	0,016	-0,019	0,020	0,017	2,0	-2,4	2,5	2,1
2.6.	Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	2,944	2,175	1,696	2,109	0,013	0,087	-0,061	0,039	13,3	78,4	-30,8	39,8
2.7.	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	0,911	0,900	0,835	0,880	-1,166	-3,974	2,266	-2,874	-10,4	-39,7	37,5	-25,7
2.8.	Маневреність власного оборотного капіталу	0,470	0,569	0,441	0,514	0,099	-0,128	0,073	0,044	21,1	-22,5	16,6	9,4
3. Коефіцієнти платоспроможності (ліквідності)													
3.1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,782	5,135	2,226	3,760	0,353	-2,909	1,534	-1,022	7,4	-56,7	68,9	-21,4
3.2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	7,724	5,872	3,069	4,936	-1,852	-2,803	1,867	-2,788	-24,0	-47,7	60,8	-36,1
3.3.	Коефіцієнт поточної ліквідності	11,184	10,018	6,044	8,310	-1,166	-3,974	2,266	-2,874	-10,4	-39,7	37,5	-25,7
3.4.	Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	3,971	0,819	1,199	1,764	-3,152	0,380	0,565	-2,207	-79,4	46,4	47,1	-55,6